Biblioteca Centrală Universitară
București

COTA ~~3165~~ Dublet

INVENTAR 422960

V. ALECSANDRI

OVIDIŬ

Dramă in 5 acturĭ şi in versurĭ

273269

Vol. XI al Operelor complete si IV al teatrului.

BUCURESCI

Editura Librariei SOCECU & Comp.

1890

4868

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
Cota 4868 Dublet
Inventar 422960

D 3165
RC 31/04

Stabilimentul grafic I. V. SOCECU, Bucuresci

96 Strada Berzii 96

30,366.

B.C.U. Bucuresti
C422960

OVIDIŬ

Dramă în 5 acturĭ şi în versurĭ

DEDICATĂ CU CEL MAĬ PROFUND RESPECT

MAESTĂŢEI SALE

ELISAVETA, REGINA ROMANIEI.

OVIDIŬ

PERSONAGI

AUGUST OCTAVIŬ CESAR.
OVIDIŬ.
MECENA.
ALCIDIŬ PINAX, histrion.
IBIS.
HILLARIUS, aŭgur.
TIGELIUS, COTTA, CLEVETIUS, BARRUS, } patricianĭ.
RUTUBA, gladiator.
MUSS, ştrengar din Roma.
SARMIS, locuitor din Tomis.
GETTOR, oştean sarmat.
UN LICTOR.
MARCIANUS.
AMBASADORUL REGELUĬ COTISON.
IULIA, nepoata luĭ August.
CORINA.
ACTEA, TINDARIS, CHLOE, GLYCE, } curtizane.
SARMIZA, tinĕră fată din Tomis.
DAVA.
SAGA, precupeaţă.

Popor roman, popor sarmat, patricianĭ, lictorĭ, octoforĭ, slavĭ, slave.

Acţiunea se petrece în 17-lea an după Christos. Primele patru acturĭ la Roma, cel după urmă la Tomis, în Sarmaţia.

OVIDIŬ

ACTUL I.

Grădina palatuluĭ impĕrătesc in Roma. — Rediurĭ despărţite prin straturĭ de florĭ. In stinga actoruluĭ faţada palatuluĭ cu peron de marmură şi uşă de bronz. In dreapta o stincă acoperită cu lier, purtând statua luĭ Julius Cæsar. — Noapte cu norĭ, printre care luna se iveşte din când in când. O fereastră luminată la rândul de sus al palatuluĭ.

SCENA I.

IBIS şi **HILLARIUS**, venind din fund

IBIS

Hillarius, aŭgure, doresc sĕ te consult.
Tu eştĭ talmaciŭ de visurĭ şi mi-aĭ predis de mult
O tristă catastrofă, o şotie ciudată.

HILLARIUS

Aşa-ĭ, Ibis; grăeşte, tu eştĭ om bun de plată,
Eŭ bun de sfaturĭ. Spune, aĭ iar vr'un neajuns?

IBIS

Ah! de-o amarăciune cumplită sînt pătruns!

HILLARIUS

Ţi s'a 'necat flotila cu sclave lesbiane,
Frumoase, investite in stofe diafane?

IBIS

Nu; sînt muncit in crierĭ de-un gând mult maĭ amar!

HILLARIUS

Tu, Cartagen, tu rudă cu insuş Amilcar,
Tu impläntat in aur din cap până 'n picioare,
Cum? Ce? Nu te maĭ bucurĭ de-a zeilor favoare?

IBIS, posomorit

Amice, pretutindenĭ, vaĭ! sînt intimpinat
De semne 'ngrozitoare ce m'aŭ inspaĭmăntat.
Ducĕndu-me la ţeară ierĭ sĕ prănzesc, o cioară
A cărăit in stînga.

HILLARIUS

Semn reŭ! fire-ar sĕ moară!

IBIS

Apoĭ treĭ iepurĭ sprintenĭ, vĕnaţĭ de doĭ ogarĭ,
Tăiatu-mi-aŭ cararea eşind de prin tufarĭ.

HILLARIUS

Semn şi maĭ reŭ!

IBIS

Aŭgure, crezĭ tu că inzadar
Ierĭ, sternutând la masă, stricat-am un pahar?

HILLARIUS

Grozav!

IBIS

Vezĭ?. prevestirea de tine, an, facută
S'a implinit!

HILLARIUS

Corina?..

IBIS

Corina e perdută!

HILLARIUS

Şi ea?

IBIS

Dar; astă noapte de-acasă a eşit
Şi 'n taĭnă cu Ovidiŭ la el s'a intălnit.

HILLARIUS

Ovidiŭ ?

IBIS

O! pe lume nu e nicĭ-o făptură
Sĕ poată ca s'aprindă in mine-atăta ură
Precăt acest Ovidiŭ corupt, corumpĕtor,
Pescuitor de-amorurĭ prin versurĭ de amor.
De când el maĭ cu samă a scris *Arta iubireĭ*,
Femeile, perdute pe câmpul rătăcireĭ,
In braţe-ĭ se aruncă orbiş, intr'un noroc,
Ca fluturiĭ de noapte ce daŭ sburând in foc.

HILLARIUS, rizĕnd

Ce vreĭ?.. berbantul are un farmec de plăcere
Ce 'n vecĭ adimeneşte o minte de muĭere,
Căcĭ ea se 'ngănă lesne cu 'nşelătorul gând
De-a preschimba in eroŭ pe un mişel de rând.

IBIS

Corina, inzestrată de calităţĭ inalte,
Căzut-a şi ea 'n cursă ca toate celelalte,
Ş'a eĭ deşertăciune pe-un vers măgulitor
Jertfit-a luĭ Ovidiŭ şi cuget şi onor,
Uitând fără mustrare geloasa mea iubire
Şi respunzĕndu-ĭ numaĭ cu-a sa dispreţuire.

HILLARIUS

Te mîngăe; chiar Venus pe Vulcan a 'nşelat.

IBIS

Şi insă orĭ-ce visurĭ i le-am realizat.
Orĭ-ce dorinţă, fie nebună chiar, eĭ bine,
A fost un ordin sacru, o lege pentru mine.
A vrut prin lucs de stofe aduse dela Tir,
De sclavĭ, de giuvaerurĭ, de villa in porfir,
Sĕ 'ntreacă pe-ale Romeĭ bogate patrician̆e?
Ea le-a 'ntrecut pe toate, păn' şi pe curtizane,
Căcĭ me simţeam ferice şi mândru de-a vedea
Ca stea in fruntea Romeĭ lucind Corina mea.
Şi 'n adevĕr, Hillariŭ, când ea pleca de-acasă
In lectică, lasată pe perne de matasă,
Frumseţea eĭ superbă năştea un viŭ fior
Prin gloata imbulzită de simţ admirător.
Toţĭ o doreaŭ... zadarnic...

HILLARIUS

O crezĭ?

IBIS

Căcĭ neputinţa
De-a fi iubit de dînsa descuraja dorinţa.
Eŭ, orb! me credeam singur pe lume-alesul eĭ.
Ah! nu eŭ, dar Ovidiŭ era.... infern!

HILLARIUS

Ce vreĭ?
Muĭerea-ĭ ca o rază ce luce când pe-o floare,
Când pe un scaiŭ de toamnă şi 'n vecĭ e schimbatoare.

IBIS

Ah! ce mi sĕ intămplă imĭ pare că-ĭ un vis.
O rană săngerăndă in sinu-mĭ s'a deschis
Şi mintea-mĭ se frĕmîntă in dor de resbunare.

HILLARIUS

Te cred.

IBIS, in taină

Aŭgure, spune-mĭ, la viea mea turbare
Poţĭ tu sĕ-mĭ facĭ complice infernul?

HILLARIUS

Pot... plătit.

IBIS

Intreaga mea avere stă gata de jertfit!

HILLARIUS

Averea ta intreagă?

IBIS

Şi ştiĭ căt e de multă!
Aşĭ da-o sĕ dispară Ovidiŭ...

HILLARIUS

Daĭ?.. Ascultă:
Cunosc in pleava Romeĭ un brav gladiator
Ce are meseria de crunt omoritor.

El pentru-o sumă bună e gata sĕ ucidă
Pe cine vreĭ, şi 'n urmă e 'n stare ca sĕ ridă
Murind in aspre chinurĭ, făr' a destăinui
Secretul teŭ!

IBIS

Ah! unde-ĭ?.. Voios l-oiŭ dărui
Cu miĭ de miĭ sesterţiĭ, dar vreŭ a me ascunde.
Grăeşte tu cu dînsul.

HILLARIUS

Eŭ? fie, insă unde
Sĕ-l afle pe Ovidiŭ?

IBIS

Aice sub palat.

HILLARIUS

In parc?

IBIS

Dar; de când Cesar din Roma a plecat
La insula Caprea, Ovidiŭ ca o fiară
După vĕnat aice in fiecare seară
Se furişă prin arborĭ şi are intălnirĭ
Cu-o fată ameţită de-a luĭ adimenirĭ.

(arată uşa de bronz)

Ea vine tremurăndă pe uşa ceea 'n taĭnă,
Purtănd un vel pe frunte şi o bogată haĭnă.

A fi vr'o fiĭcă jună de nobil scapătat,
Crescută cu nepoata luĭ divul impĕrat.
De-ar fi ucis aice mişelul, noĭ vom spune
C'a fost surprins de gardă.

HILLARIUS

Dar; planu-ĭ de minune.
Nu crezĭ tu insă, Ibis, că dacă mănĭ in ziorĭ,
Şi el şi ea ar zace morţĭ colea, pintre florĭ,
Cu mult maĭ drept in Roma uşor s'ar presupune
Că insuşĭ tatul fetiĭ a vrut sĕ se resbune,
Saŭ poate că custoziĭ in sănge aŭ spalat
Onorul locuinţeĭ luĭ Cesar?

IBIS

Minunat!
Dar!.. amĕndoĭ odată ş'alături sĕ peară!..
Prinḑĕndu-ĭ moartea crudă pe amĕndoĭ in ghiară,
Eŭ recăştig amorul Corineĭ şi 's ferit
De-orĭce prepus de crimă... aşa-ĭ maĭ nimerit.
Mergĭ, scumpul meŭ Hillariŭ, mergĭ de te inţelege
Cu ucigaşul...

HILLARIUS

Bine, dar eŭ ce voiŭ culege
Din rolul de complice?..

IBIS

Tot ce-ĭ dorì.

HILLARIUS

Ce-oiŭ vrea?
Me duc, tu ne aşteaptă. (iese, in parte) Il ţin in
măna mea.

SCENA II.

IBIS

In fine-o sĕ ved smulsă o plântă otrăvită
Din calea vĭeţiĭ mele, prin ea nenorocită.
Am sĕ disbar eŭ Roma de-un trăndav desfrĕnat
Care 'n onorul casnic loveşte nencetat,
Pe fete şi neveste scoţĕndu-le din minte
Şi pe bărbaţĭ insultă, soţ fie saŭ părinte.
O! scumpă resbunare, al furiilor dar!
Mi-oiŭ potoli eŭ setea din acrul teŭ nectar,
Când voiŭ videa pe-Ovidiŭ zăcĕnd fără suflare,
Precum un şerpe putred lungit pe o cărare.

SCENA III.

IBIS, CORINA, vine agitată din stînga.

CORINA, in parte

Aicĭ sĕ fie oare?

IBIS, in parte

Corina? Negreşit
Ea cată pe Ovidiŭ.

CORINA, in parte

Mĭ-e sufletul uĭmit
De-o crudă tulburare... Nu-l ved aicĭ.

IBIS, tare

Corină...

CORINA, tresărind

Ibis?

IBIS

Pe cine cauţĭ acuma prin gradină?

CORINA, ingăimată

Pe... tine!

IBIS, cu sarcasm

Cum? Auzul nu me inşală?.. Eŭ
Recaştigat-am astfel un loc in gândul teŭ,
Ca tu, nepasătoare de frică şi ruşine,
Prin Roma 'n sinul nopţeĭ s'alergĭ tu după mine?
Me 'ntreb, uĭmit, la care zeŭ bun şi 'ndurător
Sĕ mulţemesc de pasul ce facĭ in al meŭ dor?
Cuĭ sĕ inchin prinoase că ţi-aĭ adus aminte
De-a tale numeroase şi sacre juraminte?

CORINA

Sarcasmul nu te prinde nicĭ cum; maĭ bine tacĭ
Şi 'ndreaptă cătră insuţĭ mustrările ce-mĭ facĭ.
Tu crezĭ că o femee preschimbă cu placere
Averea-ĭ sufletească pe-a sculelor avere?
Crezĭ tu că sub povara de aur mănjitor
Se stinge intr'un suflet tot simţul iubitor?
Şi că, sorbind in treacăt a lucsuluĭ otravă,
Femeea-ĭ destinată a deveni o sclavă?
Nemernice!. N'aĭ dreptul, grăind precum grăeştĭ,
Sĕ staĭ cu mine faţă.

IBIS

Tu me dispreţueştĭ!
Ovidiŭ te deprinde cu-atăta sumeţie
De me infrunţĭ pe mine, Ibis?

CORINA

Ovidiŭ?.. fie!

IBIS

Pe dînsul caţĭ?

CORINA

Pe dînsul.. Mi-aĭ spus, şi te-am crezut,
Că el in toată seara aice, nevĕzut,
Prin umbră se strecoară şi vine, se 'ntălneşte
Cu o necunoscută cu care se iubeşte.

BIBLIOTECA Centrală universitară

Aĭ vrut sĕ-mĭ puĭ un ghimpe in inimă, aĭ vrut
Sĕ-l depărtezĭ de mine, om prost şi prefăcut,
Ş'aĭ respăndit asupră-ĭ o neagră calomnie.

IBIS

El nu a venit ăncă şi speri că n'a sĕ vie?
Cap sec!.. şi tu la rându-ţĭ acum te măguleştĭ
Că pe a luĭ simţire tu singură domneştĭ,
Ş'atăt e de 'nteţită a ta mândrie oarbă
Că toată judecata din crierĭ ţĭ-o absoarbă.
Cum? Tu, Corina jună, frumoasă, ce priveştĭ
De sus la omenire cu ochĭ impĕrăteştĭ,
Tu care vezĭ in juru-ţĭ o vastă 'ngenunchere
De adorărĭ sfioase şi fără mîngăere,
Maĭ lesne aĭ admite chiar cerul resturnat
De căt a ta cădere din visuţĭ adorat.
Eĭ bine, azĭ Corina cu toată mîndra-ĭ fală
Pe sinul luĭ Ovidiŭ posedă o rivală.

CORINA, indignată

Ibis!

IBIS

Ş'acea rivală superbă, fără preţ,
La rândul eĭ spre tine priveşte cu dispreţ.

CORINA

Ibis!..(stăpănindu-se) Dar a ta gură zadarnic me insultă.
Invidia, când latră, Corina nŭ-o ascultă.
Cuprins eştĭ de mănie că sufletu-mĭ trezit
Din umbră spre lumină voios s'a repezit

Şi, despărţit de tine, scăpând de-a ta robire,
Găsit-a in Ovidiŭ o nouă 'nsufleţire.

IBIS, furios

Ovidiŭ?

CORINA

Dar, Ovidiŭ; in el, numaĭ in el
Me 'ncred căcĭ el nu minte cu vorbe de mişel.

IBIS

Eŭ mint.. cu mişelie? Eŭ mint?. Dar ce aĭ zice
Când l'aĭ videa tu insăţĭ cu ochiĭ teĭ aice
Ţinând pe-a sale braţe un fraged, nuoŭ odor,
Jurându-ĭ ca şi ţie tot vecĭnicu-ĭ amor?

CORINA

A! tacĭ, e clevetire.

IBIS

Ce-aĭ zice?. spune, spune
Ce-aĭ face?

CORINA

Cu-a mea mână eŭ vĭeaţa le-aş repune!

IBIS

Aşa?. Decĭ aĭ rabdare; curĕnd-o sĕ te 'ncrezĭ
De minte saŭ nu Ibis, vezĕnd ce aĭ sĕ vezĭ.
Şi de-a fi adevĕrul?

CORINA

O cerurĭ!

IBIS

Vreĭ sĕ moară?

CORINA

Vreŭ, vreŭ, şi el şi dînsa... O! turba me 'nfioară!

IBIS

Mergĭ dar şi staĭ ascunsă cu ochiul pănditor.
Te-oiŭ resbuna eŭ insumĭ de-al teŭ inşelător
Ş'atunce veĭ pricepe căt eştĭ tu de nedreaptă
Cu mine.

CORINA, cată 'n jur

Dar nu vine... nicĭ a veni.

IBIS

Aşteaptă
Colo, după copaciĭ din fund, şi-l veĭ zări.
Dar... de-a muri Ovidiŭ?..

CORINA, depărtĕndu-se

Eŭ ăncă voiŭ muri.

SCENA IV.

IBIS, privind după dinsa

Ba nu-ĭ muri; amorul ce încă me cuprinde
Pe capul teŭ cu milă aripile-şĭ intinde.
El prin a luĭ putere va deveni un scut
Ce te-a feri de moarte... de şi vaĭ! te-am perdut.
Ah! cine ştie?.. poate că jalnica mĭ fiinţă
Va deştepta in sinu-ţĭ a ta recunoştinţă.
Şi...

SCENA V.

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA

HILLARIUS

Ibis, eată omul.

IBIS, observă pe Rutuba, in parte

Cioplit e din topor.
(Lui Rutuba) Eşti om cu hotărire?

RUTUBA

Eŭ?.. sînt gladiator
Şi me numesc Rutuba; in faţă me priveşte.
Un om nicĭ cât o găză in ochi-mĭ nu plăteşte.

IBIS

Aşa-mĭ conviĭ, Rutuba, viteaz, neomenos.

RUTUBA

O ştiŭ, n'am preţ; intreabă pe orĭ-care gelos.
Eŭ iĭ feresc onorul de orĭ şi ce ispită
Căcĭ am o meserie de mulţĭ apreţuită
In Roma... Nu me laud, dar in glas mare-o zic:
Morala-ĭ susţinută de braţul meŭ voinic.

IBIS

Te-admir!

RUTUBA

Şi aĭ dreptate;... sdrobesc de porunceală,
Ucid saŭ rănesc numaĭ, cum vreĭ, după tocmeală.
Atăt pentru-o bătae şi pentru-o rană-atăt,
Ear pentru-o injunghĭere saŭ străngere de găt
Ceva maĭ mult.

IBIS

Prea bine; decĭ spune căt mi-ĭ cere
Pe-o moarte de om?

RUTUBA

Tiner?

IBIS

Dar, tiner.

RUTUBA

Şi 'n putere?

IBIS

Şi.

RUTUBA

Preţul se socoate pe neamurĭ şi pe anĭ,
Pentru străinĭ maĭ eftin, maĭ scump pentru Romani.
Pentrŭ-un bătrîn cincĭ sute sesterţiĭ, pentrŭ-un june
Cincĭ miĭ, căcĭ el posedă maĭ multe zile bune,
Un maĭ bogat tesaur de fapte şi iubirĭ.
Fac pagubă prin moarte-ĭ sermaneĭ omenirĭ.

IBIS

Nu cincĭ, dar chiar şi zece iţĭ daŭ pe a luĭ moarte.

RUTUBA

Om generos! Se vede că nu 'ţĭ-e drag prea foarte.
Primesc, insă Rutuba e un artist de soiŭ.
Aş vrea sĕ ştiu pe cine doreştĭ ca sĕ-l despoiŭ
De zile, sĕ-l trimitem prinos pe ceea lume?

IBIS

Pe un infam netrebnic.

RUTUBA

Şi care-ĭ al sĕu nume?

IBIS

Ovidiŭ!

RUTUBA

Ce? Ovidiŭ? poetul glorios?
Ovidiŭ, fala Romeĭ, ce cântă-armonios?
Amicul luĭ Mecena? el, flórea tinerimeĭ,
Nalţat de insuşĭ Cesar pe treptele nălţimeĭ?
Ho! Ho! se schimbă treaba . . . voeştĭ ca sĕ disbar
Presentul, viitorul de-un geniŭ aşa rar?
E faptă făr de lege ce mintea-mĭ oţereşte . . .
Cincĭ-zecĭ de miĭ sesterţiĭ nu-ĭ scump cine-o plăteşte.

HILLARIUS

Cincĭ-zecĭ de miĭ! . Rutuba, e prea . . .

RUTUBA

Pentr'un aŭgur
Sĕ poate.

IBIS

Te jurĭ insă că-l veĭ ucide?

RUTUBA

Jur.

IBIS

Ţi-ĭ daŭ fără tocmeală, dar vreŭ ca tot-odată
Alături cu-Ovidiŭ sĕ maĭ ucizĭ ş'o fată.

RUTUBA

O fată? O ființă plăpândă? Un odor
Ce lumea 'nveseleşte cu chipu-ĭ zimbitor?
O fată ce-ĭ menită ca sĕ devie mumă,
Sĕ nască poate-un eroŭ, un Cesar?... Nu e glumă.
Ah! Imĭ slăbeşte braţul şi tremur când gândesc
Sĕ 'mplânt pumnarul rece in sinu-ĭ fecioresc..
Cât dai?

IBIS

Cât vreĭ in totul?

HILLARIUS

Dar, câte miĭ?. O sută?

RUTUBA

Sĕ ne 'nţelegem bine... De-a fi copila slută,
Cincĭ-zecĭ de miĭ pe dînsa, cu alţĭ cincĭ-zecĭ pe el,
Ear de-o fi patricĭană cu chipul frumuşel,
Nu pot pentru-acea sumă sĕ curm a sale zile.
Eŭ sînt milos, imĭ place privirea de copile.
Decĭ ca sĕ 'ncheĭem tĕrgul ce facem intre noĭ
Cer numaĭ două sute de miĭ pe amĕndoĭ.
Nu-ĭ mult.

IBIS, dând mâna luĭ Rutuba

Nu! Adă mâna... Hillariŭ, vin' de tae.

HILLARIUS, atingĕnd mânile lor

Sĕ-l rupă 'n bucăţele a cânilor potae

Şi sĕ-l incolăcească toţĭ şerpiĭ din pămînt
Pe-acel ce s'ar desface de sacru-ĭ jurămînt!

SCENA VI.

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA, CORINA.

CORINA, alergănd

Soseşte, eată-l!

RUTUBA, scoţĕnd pumnarul

Unde-ĭ?.. e mort!

IBIS, oprindu-l

Aşteaptă ăncă.
Nu a sosit momentul... Aice lăngă stîncă
Curĕnd are sĕ vie odoru-ĭ aşteptat.
Căndamĕndoĭ vor face un grup îmbrăţişat,
Cu-o singură lovire ca fulgerul de iute
Iĭ veĭ schimba, Rutuba, in două leşurĭ mute.

CORINA, revenind

S'apropie... şi-ĭ singur.

IBIS

Mult singur nu va fi.
Veniţĭ sĕ stăm la pândă şi gata de-aĭ jertfi.

CORINA, in parte

O ceruri!

IBIS

Haĭde

HILLARIUS şi RUTUBA

Haĭde! Ese cu toţĭ in drépta.

SCENA VII.

OVIDIŬ, şi apoĭ IULIA

O! noapte 'ndurătoare,
Intinde a ta umbră dorită, protectoare
Pe cel maĭ viŭ, maĭ dulce, maĭ dragalaş odor,
Pe al Iulieĭ ş' Ovidiŭ misterios amor.
Şi tu, o Venus, zee născută 'n marea lină,
Tu căreĭ al meŭ sufiet in vecĭ cu drag se 'nchină,
Pe Iulia-mĭ iubită indeamn'o cu-al teŭ glas
Aice, lăngă mine sĕ 'ndrepte al eĭ pas!

(priveşte la fereastra luminată)

Ah! eată sus fereastra cu taĭnică lumină
La care se arată precum o stea divină.
Vĕd umbra-ĭ in mişcare... Ea pleacă, a plecat.
Lumina de fereastră acum s'a departat.

Ah! inima uĭmită saltă 'n batae deasă
Şi pare că din sinu-mĭ vroeşte-acum sĕ easă.
(Ascultă.) Dar, vine. (exaltat) Fericire, puterĭ Dumnezeeştĭ!...

(Iulia deschide uşa.)

(Ovidiŭ aleargă spre ea.)

Ah! Iulie-adorată!

IULIA, coboară scările

Ovidie!.. Tu eştĭ?
Nu-ĭ nime in grădină? Nu-ĭ nime sĕ ne vadă?

OVIDIŬ

Nu, nu, priveşte, noriĭ s'aŭ adunat gramadă
Ca sĕ ne-ascundă lumeĭ şi zeilor din cer.
Priveşte, ceru-ĭ negru şi stelele ce pier
Cu toate-ale lor raze s'aŭ concentrat in tine
Ca numaĭ a ta faţă in ochi-mĭ sĕ lumine.

(Se apropie amĕndoĭ de bancă, lăngă stîncă.)

IULIA

La glasul teŭ, amice, simt grija că s'a dus.
Tu me iubeştĭ?

OVIDIŬ

Amorul me 'nalţă-atăt de sus
Căt uit in fericire-mĭ, eŭ, om perdut in gloată,
Că eştĭ in culmea Romeĭ, a luĭ Aŭgust nepoată,
Şi mintea-mĭ nebunită me face sĕ 'ndrăsnesc
Ca sĕ apropiŭ doru-mĭ de-un crin impĕratesc.

IULIA

Aĭ inimă cu aripĭ ce'n sus la cer aspiră.
Semeaţa nebunie imĭ place şi-mĭ inspiră
O dulce 'nduioşire ce gândul mĭ-a furat
Şi-l duce tot la tine, amice, nencetat.
Un geniŭ are drepturĭ ce nime nu le are,
Căcĭ geniul posedă şi tronurĭ şi altare.

OVIDIŬ

Semeţ sînt, dar amorul ar fi zeul amor
De-ar mesura distanţa când el s'avîntă 'n sbor?
Dar inima ce bate in toată-a eĭ simţire
La scumpa-ĭ aspirare cunoaşte 'mprotivire?
Am fost nebun, sĕ poate, că ochiĭ n'am inchis
Când Iulia părut-a in ceru-mĭ ca un vis,
Dar este cu putinţă de-a 'nchide 'n zi senină
Şi sinul la iubire şi ochiĭ la lumină?

IULIA

O! nu! nu iĭ inchide când e ca sĕ priveştĭ
Cât te iubeşte 'n lume fiinţa ce iubeştĭ
Şi cătă fericire necunoscută încă
Re'nvie şi mîngâe simţirea sa adîncă...
Pe culmea inalţată pe care m'am născut
Nu poate sĕ s'oprească nicĭ dorul cel tăcut.
A lui Aŭgust odraslă de soartă e menită
Se-apară ca o zee de-abĭa intrezărită
Şi sĕ inspire teamă in loc de dulce dor.
Dar zeea când tresare de-al dragosteĭ fior

Spre omul ce-o slăveşte din culme se coboară
Şi-ĭ pare, la tot pasul, că tot maĭ sus ea sboară.
Aşa voit-a Joe ca Olimpul ceresc
Sĕ-l lege prin iubire cu raiul pămîntesc,
Sĕ şteargă dintre inimĭ orĭcare departare.
Iubirea-ĭ cea maĭ dulce şi sacră nobilare!
Regina Cnideĭ, Venus, iubit-a un păstor,
Eŭ te iubesc pe tine, poete 'ncântător!

OVIDIŬ

Eştĭ dulce şi Aŭgustă!.. mărire aĭ şi milă,
Mărire de regină şi farmec de copilă,
Incăt ades imĭ pare un vis norocul meŭ
De-a fi iubit de tine făr a fi Dumnezeŭ,
Ş'atăta maestate in jurul teŭ domneşte
Că de-aţĭ atinge măna dorinţa-mĭ se sfieşte
Şi mintea mea in luptă cu sufletu-mĭ robit
Me pleacă la picioare-ţĭ ingenunchiet, uĭmit.

(Cade 'n genunchĭ.)

CORINA, lăngă stîncă in parte

Infamul!

IULIA, ridicănd pe Ovidiŭ

Eată măna-mĭ... Amorul cănd ne-adună,
Eŭ uĭt că sînt princesă şi mĭ-amintesc că 's jună.
Intăia-oară Eros me duce 'n Empireŭ,
Şi sînt a ta, Ovidiŭ, precum tu eştĭ al meŭ.

(Şed amĕndoĭ pe bancă.)

Eŭ te iubesc, amice, chiar din copilărie.
Amorul meŭ cu mine crescut-a in frăţie,
Căcĭ te-am vezut adese la bunul meŭ venind
Cu toţĭ poeţiĭ Romeĭ in Roma strelucind,
Cu-amiciĭ teĭ, Mecena, Virgiliŭ şi Horaţiŭ
A căror geniŭ falnic strebat al lumeĭ spaţiŭ.
Stimaţĭ, iubiţĭ de Cesar, v'am auzit adeș
Cetind a voastre imnurĭ, şi 'n taĭnă te-am ales
Pe tine ca poetul inchipuireĭ mele.
Ador a tale versurĭ şi am undit in ele
O gingaşă comoară de visurĭ cu fiorĭ
Ce zioa me incântă şi noaptea până 'n zĭorĭ...
Ah! spune-mĭ in ce plaiurĭ culegĭ a tale cănturĭ?
Ce muză iţĭ inspiră poeticile-avînţurĭ?
Corina? Ce-ĭ Corina?. Există? Cine-ĭ ea?

OVIDIŬ, ingăĭmat

Tu, Iulio, tu numaĭ eştĭ, dragă, Muza mea.
Corina e un nume... poetic... ce de lume
Fereşte-a noastră taĭnă şi dulcele teŭ nume.
Simţirea iubitoare ne vine de la cer,
Ea fuge de lumină ca cel maĭ sfint mister,
Şi sacră e fiinţa cu suflet generos
Ce face din iubitu-ĭ un rege glorios.

(Se scoală.)

Ah! Iulie-adorată, de-aş asculta mândria
Ce simt gândind la tine, aş face nebunia
Să strig in lumea 'ntreagă cu glas triumfător:
A mea, a mea e fiĭca luĭ Jupiter Stator.

Dar nu, al teŭ Ovidiŭ in nime nu se 'ncrede.
Sub soare şi sub stele necontenit te vede
Şi-ĭ place 'n tăinuire, redevenind poet,
Sĕ spue numaĭ nopţeĭ mult scumpul luĭ secret.
Atuncĭ căndpacea umbreĭ, domnind peste cămpie,
Indeamnă la iubire, la vis, la poesie,
Căndmiĭ de şoapte blănde, sub cer trecĕnd in sbor,
Deşteaptă 'n al meŭ suflet resunete de dor,
Atuncĭ cu 'nvăpăere eŭ le descriŭ pe toate
Sperănd c'a mele versurĭ te vor pâtrunde poate.

IULIA

O! dar, ca dulce fulger in sinu-mĭ aŭ pătruns,
Şi vezĭ, amoru-mĭ gingaş eŭ nu ţi-l'am ascuns.

(Pleacă capul pe sinul luĭ Ovidiŭ.)

OVIDIŬ, o stringe in braţe

Ah! Iulie!

IULIA, cu glasul slab

Ovidiŭ!

OVIDIŬ, arătănd luna plină

Iubita mea, priveşte,
Regina albă-a nopţeĭ din cerurĭ ne zimbeşte.

SCENA VIII.

OVIDIŬ, IULIA, CORINA, IBIS, HILLARIUS, RUTUBA

CORINA, cu durere, in parte

Ah! inima-mĭ se rumpe.

IBIS, luĭ Rutuba venind de după stîncă

Ucide-ĭ.. Moarte lor!

(Ibis, Hillarius şi Rutuba se inaintează repede cu feţele ascunse sub mantale.)

CORINA, voind se-ĭ oprească, desperată

O! nu, nu, nu pe dînsul....

IBIS, se apropie de Ovidiŭ

Infame trădător!

OVIDIŬ

Ce vreţĭ voĭ, miserabilĭ?..

IBIS

Acum mi-aĭ căzut pradă.

(Luĭ Rutuba.)

Ucide-o 'ntăĭ pe dînsa... El moartă se 'şĭ-o vadă.

OVIDIŬ, vrĕnd sĕ apere pe Iulia

In lăturĭ, hoţĭ!...

(Ibis şi Hillarius il apucă de braţ şi-l ţin in loc. (Rutuba ridică pumnarul asupra Iulieĭ.)

IULIA, ridicăndu-şĭ vĕlul şi arătăndu-se

In lăturĭ!. Priviţĭ in faţa mea.
Sînt Iulia, nepoata luĭ Cesar!

IBIS, lăsănd pe Ovidiŭ

Cum?

CORINA

Ea?

RUTUBA, scapănd pumnarul

Ea?

(Toţĭ remăn incremeniţĭ. Ovidiŭ şi Iulia se apropie unul de altul).

IULIA

Ovidiŭ vin' cu mine .. Ear voĭ ..

(face un semn poruncitor către ucigaşĭ ca sĕ se depărteze; Ovidiŭ şi Iulia pleacă repede şi intră in palat).

CORINA

O durere!

Rivala mea-ĭ Princesa!

HILLARIUS

Sîntem perduţĭ!

IBIS

Tăcere.
Ovidiŭ dispărut-a cu Iulia 'n palat...
Triumf!.. de insuşĭ Cesar voiŭ fi eŭ resbunat!

(Cortina cade).

ACTUL II.

Forum al luĭ Cesar. — In dreapta şi in stînga, dealungul culiselor, galeriĭ cu coloane de marmoră *(portice)* incepênd de la al doilea plan şi intindênduse până in fund; ele sint ridicate de la pămînt pe doĭ trepte. — Fundul sceneĭ e ocupat cu templul Zeeĭ: *Venus Genitrice,* precedat de o largă scară ce se coboară în piaţă. — Pe laturile luĭ se deschid doă strade ducênd spre Capitol ce se vede in fund. — Patricianĭ şi matroane se primblă sub portice unde sint espuse tot soiŭl de mărfuri.—Mişcare animată de popor in piaţă.—Trecătoriĭ intră prin culisele libere atăt in dreapta căt şi in stînga. Uniĭ intră in templu, alţiĭ se opresc pe treptele porticelor şi formează grupe variate.

SCENA I.

RUTUBA,-MUSS,-PYRRHA,-SAGA,-HISTRIONĬ,-POPOR

(Maĭ mulţĭ precupeţĭ intră din toate părţile strigând mărfurile lor).

PRECUPEŢUL I, purtând o cutie

Paste!

PRECUPEŢUL II, purtănd doă ulcioare

Apă de Virgo!

PRECUPEŢUL III, purtănd dinţĭ de elefant

Ivoriŭ de Lybia.

PYRRHA, cu un paner pe cap

Naramze de la Chius!

SAGA, cu un paner pe braţe

Lămîĭ de Mesenia!

MUSS, luănd o lămîe

Dulce's?

SAGA

Nu pune laba.

MUSS

Sbîrcite sînt de ger.
Priviţĭ, numaĭ mătuşa lipsesce din paner.
(fuge spre fund)

SAGA

Ce-aĭ zis, picĭler obraznic? (aleargă după Muss. Poporul ride cu hohot.)

RUTUBA, apropiinduse de Pyrrha

De unde viĭ, svîrlugă?

PYRRHA

La Forum Cupedinis am dat numaĭ o fugă
Ca sĕ v'aduc naramze.. Uf! căt m-am ostenit!

MUSS, revenind in scenă

Cum, Pyrrha, la Ovidiŭ azĭ nu te-aĭ odihnit?

PYRRHA

Ce vreĭ sĕ zicĭ, găndace?

RUTUBA, impingănd pe Muss

Fugĭ, Muss, lipsescĭ de-aice.

MUSS, răstit

Nu 'mpinge că pe Hercul....

RUTUBA

Pierĭ, soarec de portice.

MUSS

Gladiator de crăsmă, zevod flamănd, năuc.

RUTUBA, ameniţăndu'l

Măĭ, piciule...

MUSS, cu o demnitate comică

Gĭos pumnii; te-am priceput, me duc.

PYRRHA, strigă, plecănd spre fund

Naramze de la Chius!

RUTUBA, oprind'o

Frumoasă Pyrrha 'mĭ spune:
De ce cănd vinḑĭ naramze, naramzele 's maĭ bune?

PYRRHA, riḑend

Sciŭ eŭ?

MAĬ MULŢĬ TRECĂTORĬ

Dămĭ mie una.

PYRRHA, impărţindule portocale

Na, na.

RUTUBA

Şi mie opt.

SAGA, revenită in scenă

Ce vra sĕ zică pofta de fruct ăncă necopt!
Ea vinde poame crude, ar vinde porumbele
Şi proştii, zĕŭ, ar crede că cumpără mărgele,

Când eŭ, ca vaì de mine! pe strade strig mereŭ
(strigă) Lămîĭ de Menenia!.. dar le mănănc tot eŭ.

(merge de se amestecă intre poporul retras in fund).

SCENA II.

IBIS,-HILLARIUS

(intrând din dreapta şi primblănduse in faţa sceniĭ)

IBIS

Aŭgure, n'am odihnă de-acum o septemănă,
Ovidiŭ tot trăesce!..

HILLARIUS

El ne-a scapat din mănă
Ca apa.

IBIS

Şi Corina de şi chĭar l'a surprins
Cu Iulia, amoru'ĭ nu scade, nu s'a stins!
Din contra!..

HILLARIUS

Cum?

IBIS

Se luptă cu gândurile sale
Şi singură pe sine tot cată sĕ se'nşale.

HILLARIUS

Ear tu?

IBIS

Iĭ sînt, aĭ crede? tot maĭ nesuferit.

HILLARIUS

Aşa ţi se cuvine; de ce n'aĭ reuşit?
Succesul incunună orĭ care faptă, fie
Saŭ rea saŭ bună... Lumea-ĭ o vastă neghiobie.

IBIS

O sciŭ, insă crezut-aĭ că Iulia din tron
Sĕ cadă 'n injosire iŭbind un... histrion
Ce minţile-ameţesce cu şirurĭ de cuvinte?

HILLARIUS

Ea are foc in sânge.. Ce vreĭ?. iţĭ adă-aminte
De mama sa ce 'n Roma prin lubrice purtărĭ
Atras'a pe-al eĭ nume blastemurĭ şi ocărĭ.
Pe unde-a sărit capra maĭ sus căpriţa sare.

IBIS

Ce-ar zice imperatul de-a Iulieĭ purtare?

HILLARIUS

Grozav ar pedepsi-o, sînt sigur.

IBIS

Dar pe el,
Pe-Ovidiŭ?

HILLARIUS

L'ar ucide cu moarte de mişel.

IBIS

A! de-am putea a 'l face sĕ afle adeverul!..

HILLARIUS

Dar cine sĕ 'ndreznească a 'nfige 'n peptu-ĭ ferul,
Şi inima-ĭ de tată sĕ o strepungă?

IBIS

Eŭ.

HILLARIUS

Tu?. sperĭ că el te-ar crede?

IBIS

O sper, insă e greŭ.
La un grozav pericol cunosc că m'aş expune.

HILLARIUS

Aŭgust căte o dată are furorĭ nebune.

IBIS

Aşa-ĭ.

HILLARIUS

A luĭ mănie, in primul seŭ avînt,
Iĭ dă porniri de fĭară ce urlă pe-un mormînt.

IBIS

Cum dar, feriţĭ departe de crăncena luĭ ghĭară,
Sĕ facem pe Ovidiŭ in cangea eĭ sĕ peară?
Ascultă: Un custode de la palat mĭ-a spus
Că la 'l Iunoneĭ templu azĭ Iulia s'a dus
Pe-altarul zeităţeĭ ofrande ca sĕ facă.
Cortejul eĭ pe-aice, prin Forum, a sĕ treacă...
Eŭ am urzit indată un infernal complot.

HILLARIUS

Cum?

IBIS

S'o insulte pleba... Pe banĭ ea face tot.

HILLARIUS

Tot, insă..

IBIS

Noĭ in pĭaţă haĭ sĕ 'mparţim marĭ sume
Din partea luĭ Ovidiŭ, lucrănd in al seŭ nume,
Şi asfel imperatul, gelos de-al seŭ onor,
Va crede pe Ovidiŭ un laş insultător,
Ş'atuncĭ nicĭ chĭar Apolon nu 'l scapă de osîndă

HILLARIUS

Complotu-ĭ bun, dar cere banĭ mulţĭ pentru isbîndă.

IBIS, dănd treĭ pungĭ luĭ Hillarius

Na banĭ; mergĭ de-ĭ imparte la cîne crezĭ, mergĭ, sborĭ.

HILLARIUS

Privesce, pĭaţa-ĭ plină de bravĭ resvratitorĭ.

IBIS, arătănd pe Rutuba in fund

Rutuba e cu dînşiĭ, me duc la el; tu cată
Sĕ ne căştigĭ pe Pinax, el are limba lată
Şi multă influenţă in clasele de jos.

HILLARIUS

Ca dînsul in batjocurĭ nu-ĭ nime generos.

IBIS

Găseşte'l şi-ĭ vorbeşte dar fiĭ cu chibzuinţă.
(Merge in fund de se sfătuesce cu Rutuba.)

HILLARIUS, singur

Ăntĕĭ găndesc la mine ca om de consciinţă.
(Cănţărind pungile)
Treĭ pungĭ rotunde, pline şi scumpe la privit...
Ca sĕ-mĭ remăe mie ce-ar fi de chibzuit?
(Pleacă spre stînga şi se intĕlnesce cu Pinax care intră.)

SCENA III.

HILLARIUS,-PINAX

Pinax histrionul, cărunt, slab şi imbrăcat in haĭne sarace intră posomorit prin stînga şi se intĕlnesce cu Hillarius. Eĭ se privescŭ lung cu un aer de sarcasm.

HILLARIUS, in parte

Ha! eacă tocmaĭ Pinax . . E istovit la faţă.

PINAX, in parte trist

Nu am măncat nimică de astăzĭ dimineaţă.
(oftează greŭ)

HILLARIUS

Tot slab?

PINAX

Şi tu tot gras?

HILLARIUS

Privesce, in pele nu-mĭ incap.

PINAX

Dar; seamenĭ cu Silenus.

HILLARIUS

Şi tu cu un proţap.
Pe doă căĭ contrare ne-am apucat noĭ drumul,

Eŭ, imbucănd coliva, tu, mirosind parfumul.
Eŭ, speculănd prostia, cămp lat, bogat, cu rod,
Tu, mila omenească, pomana... o! nerod!

PINAX

Dar; eştĭ dibaciŭ, Hillariŭ, o recunosc aice.
Tu eştĭ aŭgur de piață; şciința ta prezice
Tot ce doresce omul supus la slăbiciunĭ
Şi riḑĭ de el, şirete, purtăndu'l cu minciunĭ.
Te-aĭ inrudit cu Plutus prin falşa-ţĭ meserie.

HILLARIUS, rîzĕnd

Şi tu rĕmas-aĭ rudă cu trista sărăcie.

PINAX

Decăt bogat ca tine prefer sărac sĕ fiŭ.

HILLARIUS

Dar; histrion şi leneş.

PINAX, mămdru

Aşa, din tată 'n fiŭ.
Strebuniĭ meĭ in Roma, toţĭ filosofĭ ca mine,
Avut-aŭ mare faĭmă in gloatele latine
Lăsăndu-mĭ o maximă ce-am practicat mereŭ:
„Mănăncă de la alţiĭ ĭar nicĭ cum dintr'al teŭ",

HILLARIUS

Macsimă inţeleaptă! Ea te-a adus in stare
Prin pelea ta uscată sĕ te preveḑĭ in zare.

Stomahul teŭ se 'ntinde păn' la calende grecĭ
Căcĭ, bute Danaidă, el nu se umple 'n vecĭ,
Şi insă prin mulţime de chipurĭ . . . ruşinoase
Cercat-aĭ sĕ prinḑĭ carne pe şirul tĕŭ de oase.

PINAX, cu amărire

Aşa-ĭ! Ah! pentrŭ-o păne căt geniŭ cheltuesc!
Minciună cu minciună neincetat cărpesc,
Dar vaĭ! din toată-această maeastră cărpitură
Nu me cărpesc adese cu nicĭ o 'mbucatură.
Zadarnic dimineaţa patronilor daŭ zor,
Eĭ mistuit-aŭ lacom chĭar inimele lor,
Şi numaĭ la 'mpĕratul găsesc căte-o pomană,
Când sînt cu istovire lihnit, lipsit de hrană.

HILLARIUS

Şi insă-aĭ fost o dată un acrobat uşor . . .

PINAX

Dar; ce entusiasmurĭ nasceam eŭ in popor
Când alergam pe-odgonul intins lung peste Tibru,
Saltând, facĕnd chĭar tumbe cu meşter equilibru..
(aratăndu'şĭ genunchiĭ) Dar aste balamale acum s'aŭ ruginit..
(cu emfaz) Sînt soare fără raze ajuns la asfinţit!.

HILLARIUS

Şi aĭ maĭ fost, imĭ pare, poet chĭar in junie.

PINAX

Dar; ș'am comis atunce o vastă tragedie
Sperănd că voiŭ intrece pe insușĭ Eŭripid.

HILLARIUS

Tu?.. care?

PINAX

Cleopatra!

HILLARIUS

A? spunemĭo sĕ rid.

PINAX

Antoniŭ in Egypet triumfător sosesce...
Sĕ vezĭ cum Cleopatra de-amor il nebunesce.
Pontifiiĭ, l'al eĭ ordin plecănd vroința lor,
Inchină luĭ Antoniŭ un lung și lat covor.
Eĭ il aduc pe umerĭ cu alte scumpe-odoare
Și-l daŭ de-a tăvălucul in față-ĭ, la picioare,
Iarănd intreg covorul pe scenă s'a destins,
Ce ved in el eroul și publicul surprins?

HILLARIUS

Un leŭ, saŭ boul Apis fript gata in frigare?

PINAX

Ba, Cleopatra 'n Venusănd s'a născut din Mare!

HILLARIUS, riḑĕnd

Sublimă tragedie! aş fi vroit s'o ved.

PINAX, cu amărire

Şi insă-aŭ şuerat'o rivalii meĭ.

HILLARIUS

Te cred...
Ş'acum ce facĭ, sermane?

PINAX

Politică de strade
Cu pleba care 'n Roma stă gata ca s'o prade.

HILLARIUS

Aş plănge a ta soartă dac'aş putea sĕ plăng.
Tot ce pot face, Pinax, dămĭ măna...
(Pinax intinde măna deschlsă ca pentru pomană)
Se ţĭ-o strîng.

PINAX

O! suflet bun şi nobil!.. Ce? măna ta-ĭ deşartă?

HILLARIUS

S'a deşertat şi-ĭ goală de mult ce a fost spartă.

PINAX, cu dispreţ

Eştĭ grec.

HILLARIUS

Ca tine, Pinax, sînt grec şi me fălesc.

PINAX

Dar; insă n'aducĭ darurĭ.

HILLARIUS, riḑĕnd

Din contra, le primesc.

PINAX

Om scump! cănd iĭ fi bolnav, me cată-aicĭ in pĭaţă.

HILLARIUS

Eştĭ medic?

PINAX

Nu, dar vesel te-aş vindeca de vĭeaţă.

(Hillarius ride cu hohot. Pinax furios)

Măncăŭ de şese prănḑurĭ pe fie care zi.
Gras egoist! de mine tu parĭ a te păzi
Creḑĕnd că foamea tristă e boală lipicioasă.
Heĭ! căcĭ nu am avere şi masă 'n vecĭ mănoasă,
Ţi-aş arăta eŭ, Pinax, ce este-un om fudul
Şi ce e maĭ cu seamă un egoist sătul.

(pleacă spre fund)

HILLARIUS, arată o pungă

Pinax, privesce—.

PINAX, intorcăndu-se grabnic

O pungă?.. om infernal!.. şi-ĭ plină?
Tantal renasce 'n mine; fugĭ aprigă jivină
Că pe Mercur...

HILLARIUS

Ascultă şi nu te agita.
Această pungă plină vreĭ tu sĕ fie-a ta?

PINAX

Me 'ntrebĭ?.. Degrabă spune-mĭ ce vreĭ tu de la mine?
O crimă?.. căcĭ degeaba nu cred s'o daĭ...

HILLARIUS

Vedĭ bine.
Vreŭ o manifestare in piaţă cu ocărĭ,
Cu huĭduirĭ, cu sgomot, cu svon de fluerărĭ.

PINAX

Ceva complet? E lesne dar trebŭe bună plată
Căcĭ o sĕ am nevoe de-o plebă imbătată,
De marinarĭ, de leneşĭ, de histrionĭ, de hoţĭ.

HILLARIUS

Găteşte-ţĭ tu amiciĭ şi-ţĭ daŭ toţĭ baniĭ.

PINAX

Toţĭ?
Toţĭ?.. spune-mĭ cuĭ sĕ facem aşa ovaţiune?

HILLARIUS

Te prinḑĭ s'o facĭ, respunde.

PINAX

Cum nu, amice; spune.

HILLARIUS

Pe-aicĭ prin Forum, Pinax, o să vedeţĭ trecĕnd
A luĭ Aŭgust nepoată...

PINAX

Ce? Iulia? şi cănd?

HILLARIUS

Chiar astăzĭ pe l'ameazĭ.

PINAX

Ea! ruda maestoasă
A luĭ Octaviŭ Cesar!.. Sciĭ tu că gluma-ĭ groasă?

HILLARIUS

Sciŭ, dar şi punga-ĭ grasă... Privesce-o, heĭ? ce nurĭ!

PINAX, lacom

Ah! dămĭ-o şi sînt gata să fluer, să...

HILLARIUS

Te jurĭ?

PINAX

Jur! fapta-ĭ indrăzneață, e demnă de Alcidiŭ.
Dar cine o plătesce?

HILARIUS, dăndu-ĭ punga

S'o spuĭ la toți... Ovidiŭ!

PINAX, mirosind punga

Hmm! Bine zicŭ Evreĭ: monedele nu put.
(in parte) Cu ele de la Roma me fac azĭ nevĕzut.
(Ese pe furiș din piață)

HILLARIUS, singur, cântărind pungele

Mĭ-aŭ remas doă!

SCENA IV.

HILLARIUS, IBIS, revine din fund

HILLARIUS

Ibis, ți-aĭ pregătit resplata?
Rutuba?

IBIS

Se aține; dar Pinax?

HILLARIUS

Este gata.

(Sĕ aude risete multe in dreapta. Ibis se uĭtă intre culise)

IBIS

Ovidiŭ vine-aice; ca sĕ nu-ĭ dăm prepus
Haĭ noĭ sĕ stăm la pândă in templu, colo sus.

(Pleacă amĕndoĭ spre fund)

SCENA V.

OVIDIŬ, COTTA, CLEVETIUS, TIGELLIUS, IBIS, HILLARIUS

Maĭ mulţĭ tinerĭ Patricianĭ intră cu Ovidiŭ veselĭ şi eleganţĭ.

OVIDIŬ, zărind pe Ibis

Pe Bachus Corniferul!.. e Ibis!.. Salve ţie,
Om ghiftuit de toate, de-amor, de avuţie.
Cum? maĭ consulţĭ auguriĭ? Ce vreĭ, ce maĭ pretinḑĭ
Când aĭ tu pe Corina şi'n ochi-ĭ te oglinḑĭ?

IBIS, posomorit

Riḑĭ tu, Ovidiŭ, astăzĭ dar poate măinĭ veĭ plânge.
Când nu s'aşteaptă omul atunce capu-şĭ frânge...

(Se sue scările templuluĭ cu Hillarius şi intră in el)

COTTA

Vorbesce 'n aforisme ca un filosof grec.

TIGELLIUS

Şi are mĭez la vorbă.

CLEVETIUS

Căt are fructul sec.

COTTA

Heĭ, voĭ glumiţĭ dar Ibis îl sciŭ, e reŭ de gură.
Sĕ me ferească Joe de-a luĭ ascunsă ură!

OVIDIŬ

Eŭ nu cunosc ce-ĭ ura cu infernalu-ĭ chin.
Am numaĭ oaspeţĭ veselĭ şi blănḑĭ in al meŭ sin:
Amor, prietinie, senin, compătimire,
Tovarăşĭ scumpĭ de cale ce duc la fericire;
Eĭ imĭ arată lumea prin vĕl trandafiriŭ
Făcĕndu-me-al iŭbireĭ poet iŭbit sĕ fiŭ,
Şi-mĭ spun că nu-ĭ fiinţă maĭ tristă, maĭ muncită
Ca omul ros de ură şi 'nvidie urită.

COTTA

Tu eştĭ un om in vĭeaţă condus de năluciri
Şi aerul din Olymp in Roma il respiri.

OVIDIŬ

E dulce acel aer când trece 'n resuflare
Prin buze alipite cu dulce sărutare.

COTTA

Cum sĕ cunoasce omul de-amorurĭ imbătat!
Corina ta, amice, deplin te-a fărmecat.
Zimbirea-ĭ te conduce pe-o cale inflorită
In care 'nţelepciunea se perde rătăcită.

CLEVETIUS

Corina ş'alte multe sburdalnice frumseţĭ
Ce'l ţinŭ legat de pragul nebuneĭ tinereţĭ...
Sĕ spune chĭar in taĭnă că falnicu-ĭ avînt
Vĕnează dulcĭ amorurĭ nu numaĭ pre pămînt
Daĭ maĭ presus mult ăncă, in regiunĭ inalte
Spre care numaĭ vulturĭ aŭ dreptul ca sĕ salte.

OVIDIŬ, ingrijit

Ce vreĭ sĕ ḑicĭ, Clevetiŭ?

CLEVETIUS

O veste din senin
S'a respăndit in Roma că 'n parcul Palatin
Indurătoarea lună şi stelele mişcate
Zărit-aŭ doă umbre cu drag intrulocate
Şi că din ele una eraĭ tu insuşĭ.

OVIDIŬ

Eŭ?

CLEVETIUS

Ear cealaltă-o fiĭcă de neam de semi-zeŭ.

OVIDIŬ

Clevetius prin gură-ţĭ bîrfeşte 'n vecĭ minciuna.
Tu minţĭ, făcĕnd sĕ minte şi stelele şi luna
Căcĭ n'aĭ nimică sacru in găndu-ţĭ uricios.
Eştĭ un Zoil de strade, un reŭ invidios
Şi nu permit ca limba-ţĭ in faţiă-mĭ sĕ profane
Divina inocenţă a fiĭceĭ suverane.

COTTA, luĭ Clevetius

Dac'ar afla 'mperatul ce vorbe 'n lume porţĭ
El te-ar trimite 'n Tartar sĕ minţĭ pintre ceĭ morţĭ.

CLEVETIUS

N'am grijă căcĭ luĭ Cesar eŭ am făcut pomană.

COTTA

Tu?

OVIDIŬ

Luĭ?

CLEVETIUS

Eŭ.

TIGELIUS

Unde?

CLEVETIUS

Lăngă Colona Pompeană
Aŭgur mĭ-a intins măna şi datu-ĭ-am un as.

COTTA

Şi negreşit cu gura căscată aĭ remas. (Toţĭ rid)

OVIDIŬ

Nu rideţĭ... Intr'o noapte Aŭgust din inălţare
Vĕzutu-s'a prin visurĭ căḑut in cruda stare
De cerşetor... De-atuncea in fiecare an
Cerşesce-o zi intreagă sub haĭne de serman.
Aşa vroit-aŭ Zeiĭ ca 'n culme de putere
Sĕ scie ce 'nsemnează nălţare şi cădere.

CLEVETIUS

Ba e sgărcit şi lacom... El insuşĭ a dat foc
Căsuţeĭ sale proaste vrĕnd un palat in loc.
Apoĭ prin miĭ de chipurĭ tirane saŭ viclene
'Şi a căptuşit cuĭbarul cu ale ţeriĭ pene.
Schimba-s'ar toate 'n spinurĭ mortale!

OVIDIŬ

Limbă rea!
Aŭgust, opt-ḑecĭ de statuĭ de-argint ce le avea
In Roma ridicate, a pus de le-a topit
Şi la poporul miser in banĭ le-a impărţit.

CLEVETIUS

Dar, el a vrut ca 'n Roma sĕ aĭbă fiecare
O mică părticică de Cesar spre gustare,
Şi astfel sĕ căstige renume in popor
De om cu dărnicie, de binefăcĕtor.
L'a sale fapte insă, de lume lăudate,
Nu gloria 'l indeamnă ci seaca vanitate.
In minte-ĭ tot e calcul profund de ipocrit.
Simplicitatea-ĭ?.. mască de mândru parvenit,
Clemenţa-ĭ aparentă?.. cruţime 'ndestulată,
Mărirea-ĭ?.. pe nisipurĭ o statue 'nălţată.

OVIDIŬ, cu dispreţ

Orb!

CLEVETIUS

Tu eştĭ in orbire de nu vezĭ sub Aŭgust
Cum s'a cuprins junimea de-al vĭeţiĭ chiar desgust.

OVIDIŬ

O! sciŭ că voĭ, junimea Romană... Ce junime!
Nimic nu ve maĭ place şi nicĭ iubiţĭ pe nime.
A voastre inimĭ stoarse in nesimţire zacŭ.
Sermanĭ! nicĭ chiar lumina, nicĭ Venus nu ve placŭ.
Ve sinucideţĭ zilnic in modul cel mai jalnic
Vrĕnd sĕ ucideţĭ timpul... (aprinţĕndu-se) In secolul ist falnic
Cănd artele frumoase ajunse 'n culmea lor

Schimbat-aŭ Roma 'n splendid muzeŭ neperitor,
Când geniul păşesce la templul nemurireĭ,
Incunjurat cu fală de stelele-omenireĭ,
Horaţiŭ şi Virgiliŭ, Tit-Liviŭ şi Tibul
Nu e permis in Roma de vĭeaţă-a fi sătul.
Nu! când acest imperiŭ domnirea luĭ intinde
In patru părţĭ a lumeĭ şi 'n mână-ĭ le cuprinde,
Tot omul, tot Romanui privindu'l e dator
Să aibă-un suflet mare ca el predomnitor,
Să simte vĭeţĭ o sută in nobila sa vĭeaţă
Ş'un foc care topesce a nesimţireĭ ghĭaţă.
A fi *Civis Romanus* este-a fi om de fer!
Aşa ḑiceaŭ strebuniĭ şi nu 'ncăpeaŭ sub cer.
Noĭ ne am schimbat credinţa căḑênd din inălţime.
Priviţĭ, eată-un specimen de-a Romeĭ tinerime.

(Arată pe Barrus)

ACTUL VI.

PRECEDENŢIĬ, BARUS, istovit şi grotesc intră prin stinga intovărăşit de doĭ negri, servitoriĭ luĭ.

CLEVETIUS

He! bun sosit o! Barrus!.. tot ăncă pintre viĭ?
Noĭ te credeam ad patres.

BARRUS

Bufon!..

COTTA

De unde viĭ?

BARRUS, cu glas femeesc

Amicĭ, vin de la bae şi am eşit la soare...
Am căpătat o tusă şi... (tuşesc)

OVIDIŬ

Barrus, pun prinsoare
Că ear ţĭ-aĭ smuls in bae tot pĕrul de pe trup.

BARRUS

Aĭ zice că-s Diana; imĭ vine sĕ mĕ pup.
Am muşchĭ vînjoşĭ ca dînsa... Priviţĭ, aşa-ĭ?
(işĭ golesce braţele)

TOŢĬ, pipăindu-le

Aşa e.

CLEVETIUS

Dar aĭ perdut, imĭ pare, căţĭva din eĭ in bae.

BARRUS

Nu, căcĭ maĭ dinioare svîrlit-am uşurel
Vr'o zece javaline şi discul de oţel
Pe cămpul luĭ Mart.

TOŢĬ

Bravo!

BARRUS

Apoĭ la Capenea
Am intilnit pe Chloe, pe Glyce şi Actea.
Mi s'aŭ jurat tustrele că port pe cap un nimb
Ş'ar vrea a lor figură cŭ-a mea sĕ facă schimb.
Tuspatru me urmează in stofă diafană
Mergend ca sĕ se primble pe calea Apiană.
Acolo me aşteaptă, sburdând catîriĭ meĭ.
Me duc sĕ-ĭ măn, cu caru-mì sĕ alergăm tustreĭ.
(privind in culise) A! eată-le tuspatru.

CLEVETIUS

Catîriĭ?

BARRUS

Ba nu, ele.

CLEVETIUS

Acuma zicĭ tuspatru, acuma zicĭ tustrele.
Incalte zi tusşepte, sĕ fie-un cont deplin.

BARRUS, supărat

Cum de maĭ eştĭ cu vĭeaţă avĕnd atăt venin?
(Toţĭ rid)

———

SCENA VII.

PRECEDENŢIĬ, ACTEA, TYNDARIS, CHLOE, GLYCE, intră din dreapta in tualete elegante şi urmărite de tinerĭ patricianĭ.

BARRUS

Ha! eaca ş'ale mele frumoase-admirătoare.

ACTEA

Ovidiŭ, Salve.

CELELALTE

Salve.

OVIDIŬ, dăndu-le măna

Fragmente viĭ din soare,
Ce zeù propice noă aice v'a 'ndreptat?

CLEVETIUS

E negreşit Manasiŭ, zaraful cel bogat
Ce vinde sub portice parfume indiane,
Şi scumpe sulimanurĭ şi coame lungĭ germane,
Tot ce frumseţiĭ poate s'adaoge un spor.

ACTEA

Secaţĭ-ar limba 'n gură, obraznic lătrător.

TYNDARIS

Năpîrcă de lagumurĭ...

CHLOE

Paingăn mînjitor.

OVIDIŬ

Nu ve 'njositĭ, iubite, a sta la convorbire
Cŭ-un om ce face pată in toata omenire;
Maĭ bine sub portice veniţĭ sĕ ve primblaţĭ
Şi cŭ-ale voastre graţiĭ pe noĭ sĕ ne 'ncăntaţĭ.

ACTEA

Unde-ĭ vroi sĕ mergem noĭ mergem bucuroase,
Ovidiŭ, de-a ta lîră sîntem prea amoroase.

COTTA

Invingĕtor ferice! Priviţĭ toate 'l iŭbesc!

CLEVETIUS, cu sarcasm

Pân şi fiinţĭ inalte de sânge 'mpĕrătesc.

OVIDIŬ

De-ĭ maĭ rosti, nebune, acest cuvînt o dată,
Eştĭ mort! (se inaintează spre Clevetius amenințător. Amiciĭ luĭ il opresc).

CLEVETIUS, depărtându-se

Mĕ face-a ride mănia-ţĭ ingămfată.
(luĭ Barrus) Pe calea Apiană vin' Barrus sĕ te-admir...
(Ese)

ACTEA

Ba, vină cu noĭ, Barrus, şi fugĭ de-acest satir.
(Curtizanele intovărăşite de toţĭ juniĭ Patricianĭ se sue pe treptele porticelor şi se primblă pintre colonade, admirând stofele, obiectele de artă, etc. espuse de vinţĕtorĭ grecĭ, indianĭ, etc.

SCENA VIII.

OVIDIŬ, remas in urmă este abordat de Corina care vine din dreapta.

CORINA, foarte agitată

Ovidiŭ, stăĭ.

OVIDIŬ

Corina ?

CORINA

De astăzĭ dimineaţă
Te caut... Un pericol te-ameninţă in piaţă.

OVIDIŬ

Cum ?

CORINA

Un complot sub mână în contra-ţĭ e urzit
De-un om ce te urăsce, un duşman ne'mblănzit.

OVIDIŬ

Ibis ?

CORINA

Orĭ-cine fie... pe-ascuns din a ta parte
La pleba de pe strade marĭ sume se imparte
Ca sĕ insulte astăzĭ pe Iulia in drum
Ş'astfel sĕ 'nfurieze pe-August asupraţĭ.

OVIDIŬ

Cum ?
Şi tu, Corină, insăşi atăta eştĭ de bună
Căt aperĭ pe Ovidiŭ cu Iulia 'mpreună ?
Eu sînt nedemn de mila ce încă imi păstrezĭ.

CORINA

O! nu, prea generoasă orĭ simplă tu me crezĭ.
Mĭ-aĭ dat lovire crudă prin crudă ofensare,
Corina ca şi Ibis doresce resbunare.
El vrea a ta peire căcĭ eŭ te-am adorat,
Eŭ vreaŭ de-o infamie sĕ nu fiĭ acuzat...
Te-am prevestit... Adio ! de-acum iţĭ sînt streină.
E moartă pentru tine de-acum a ta Corină...
(cu induĭoșire) Corina ta... O ! cerurĭ, am fost dar
nu maĭ sînt...
Ovidiŭ, fiĭ ferice, Corina e 'n mormînt.
(cu lacrimĭ) Adio !

OVIDIŬ

Ah ! Corină, intoarce încă-o dată

Asupra luĭ Ovidiŭ privireaţĭ impăcată
Căcĭ dacă-a fi sĕ peară poetuţĭ favorit
Şi care pe Corina cântând a nemurit,
Sĕ albă mîngăerea de-o moarte liniştită
Gândind că-şĭ perde vĭeaţa ertat de-a luĭ iubită.

CORINA

Dar nu vreĭ a pricepe că nu vreŭ ca sĕ morĭ?
Nu vezĭ că sînt cuprinsă de-a groazeĭ recĭ fiorĭ
Căcĭ intrevĕd ce soartă cumplită şi fatală
Te-aşteaptă!... Ah! acuma uĭt chĭar pe-a mea rivală
Şi me gândesc la tine şi simt că nebunesc
Şi vreŭ sĕ scapĭ de moarte căcĭ ăncă te iŭbesc.

OVIDIŬ

Corina mea...

CORINA

Ovidiŭ, la luptă, fiĭ om verde.
Mergĭ, apără-mĭ rivala de-un scandal ce te perde.
Tu o iŭbeştĭ, iŭbeşte-o ferice, cu onor.
Corina se resbună jertfind al eĭ amor...
Adio... (se depărtează răpede şi ese din scenă).

OVIDIŬ singur

Suflet nobil!... s'a dus, o! umilire!
Cat me simt mic in faţă cu nobila-ĭ jertfire!
(Ese pe gândurĭ, trist şi se duce sub porticul unde sunt amiciĭ luĭ).

SCENA IX.

RUTUBA, MUSS, POPOR, IULIA, un LICTOR.

(Poporul inșirat pe piață de-a lungul porticelor, avĕnd pe Rutuba in frunte. — Cortegiul imperătesc intră prin fund precedat de patru lictorĭ și urmat de alțĭ patru, toțĭ inarmațĭ cu scutnrĭ și spade. Opt Syrianĭ duc pe umerĭ lor o lectică aurită in care Iulia stă intinsă și rezemată pe perne de purpură. Douĕ sclave pe lăngă lectică poartă una un cortel infipt intr'o trestie de India, și alta o apărătoare de pene de păun cu care face vînt și recoresce pe Iulia. — Doĭ sclavĭ in urma lor duc douĕ scărĭ poleite pentru coborirea din lectică. — Cortegiul inaintează incet. — Ibis și Hillarius se arată la ușa templuluĭ).

MUSS, alergănd din fund

Cortegiul vine, eata-l.

RUTUBA, la un grup de oamenĭ

Colea voĭ ve grupațĭ.
(la alții) și voĭ in ceea parte fițĭ gata sĕ strigațĭ
„Jos lectica! la Tibru!“ cănd vi s'a da semnalul.
(Cortegiul intră).

RUTUBA

Muss, piciule, incepe.

MUSS, scoțĕnd un fluer din sin

Stăĭ sĕ-mĭ gătesc cavalul, (flueră)

CAPUL LICTORILOR

Ce? (alte şueraturĭ se aud in grupurĭ).

RUTUBA

Daţĭ gură.

PLEBA

La oarba!

LICTORUL

Hoţĭ bunĭ de spăngurat!

PLEBA

La Tibru!

MUSS, aratănd pe Lictor

Ce-mĭ vĕd ochiĭ? Un morcov degerat!
(Risete in grupurĭ).

RUTUBA

Tacĭ, Muss; el e Lictorul mănăncă-foc.

MUSS

Ba pae.
Grozav e!... cŭ-a luĭ spadă chĭar vîntu 'n doă 'l tae.

RUTUBA, apostrofănd pe Lictor

Ce duceţĭ voĭ pe umerĭ? e marfă de vĕndut?
E proaspătă? căt cereţĭ în preţ de tot scăgut?

MUSS

Căt poate ca să ceară ? Un as, atăta face.
(Pleba se 'ndeasă imprejurul lecticeĭ).

LICTORUL, scoţănd spada

In lăturĭ, plebă sclavă.

MUSS

In lăturĭ tu, măĭ Dace.

RUTUBA, inaintănd

Jos lectica in faţa poporuluĭ Roman !
La Forum şi la Circurĭ el este suveran.
(Lectica a sosit in mijlocul sceniĭ. — Sub portice Curtizanele şi Patricianĭ privesc. — Sgomot).

IULIA, ridicăndu-se pe coate

Sus lectica, octoforĭ, sus, pleba sĕ me vadă.
Căt de maĭ sus pe dinsa dispreţul meŭ sĕ cadă.

PLEBA

La Tibru!

SCENA X.

PRECEDENŢIĬ, OVIDIŬ şi AMICIĬ LUĬ

OVIDIŬ, se arată sub porticul din stinga

(indignat cu glas tare) Miserabilĭ!

IULIA, zărindu-l, in parte

Ovidiŭ!

OVIDIŬ

Sacrilej!
Voĭ atacaţĭ in Forum al Iulieĭ cortej?
Amicĭ! pe dinşiĭ! Moarte acelor ce-o insultă...

(Coboară grabnic treptele porticuluĭ cu Patricianĭ, se isbesc asupra grupuluĭ ce aŭ incorjurat lectica şi-l resping).

POPORUL

A! a! a! moarte voă!

(Luptă crăncenă. — Ovidiŭ se apropie de lectică).

IULIA

Ovidiŭ, pleba-ĭ multă.
Voĭ n'aveţĭ arme.

OVIDIŬ

Arme cŭ-aceştĭ beţivĭ mişeĭ?
Privesce şi ascultă ce trebue cu eĭ.
(cătră plebă) Popor măreţ, eroic, al Romeĭ scump tezaur!
Cunoscĭ moneda nouă, moneda cea de aur
Ce poartă a luĭ Cesar aŭgustă efigie?

GLASURĬ DIN GRUPE

Ba nu — nu ăncă — unde-ĭ? — arat'o — sĕ ne vie.

OVIDIŬ, aruncănd in aer un pumn de monede

Eat'o!

PLEBA, vesel și lacom

He!

OVIDIŬ, aruncănd ear banĭ

Na, in țernă cădețĭ și adunațĭ.
Ș'apoĭ pentru Ovidiŭ cinstițĭ și vĕ-mbătațĭ.

(Pleba se depărtează de lectică cătănd banĭ pe jos).

IULIA, coborită din lectica

Ovidiŭ, țĭ-oĭ fi vecĭnic mult recunoscătoare (iĭ intinde mâna).

OVIDIŬ, sărutăndu-ĭ măna

Nu cer de căt o rază ferbinte de la soare
(incet) Și soarele meŭ dulce s'aprinde 'n ochiĭ teĭ.
(cătră amiciĭ seĭ) Acum sĕ mergem grabnic. Voĭ toțĭ amiciĭ meĭ,
Și voĭ Lictorĭ, Octoforĭ, toțĭ in cohortă deasă
Sĕ ducem la palatu-ĭ pe-a noastră impĕrătească.

(Cortejul pleacă și ese prin dreapta, Patricianiĭ inconjurănd pe Iulia. — Hillarius și Ibis aŭ coborit scările templuluĭ și s'aŭ amestecat cu plebă fără a fi zăriți de Ovidiŭ).

IBIS, luĭ Rutuba

Pe urmă-ĭ.

HILLARIUS plebei

După dinșiĭ.

OVIDIŬ, remănănd in urma cortegiuluĭ

Eroĭ, acum strigaţĭ
In chor: Evohe Cesar şi Iulia!

PLEBA

Banĭ daţĭ?

OVIDIŬ, asvirlind ear monede

Na, na!

PLEBA, strigă

Evohe Cesar şi Iulia.

OVIDIŬ

Prea bine. (Ese).

IBIS, in faţa sceniĭ

N'a reuşit complotul; o! plebă, o! ruşine!

HILLARIUS

Ănteĭ de toate baniĭ, virtutea după banĭ.
Aceasta e devisa modernilor Romanĭ!

(Cortina cade).

ACTUL III.

Sala de primire in palatul luĭ Aŭgust cu statuĭ intre coloane şi ferestrĭ ce daŭ pe grădină. — In stinga uşa care duce in apartamentul impĕratului. — In dreapta altă uşă pe planul ănteĭ şi tronul. — Galerie cu colonadă in fund.

SCENA I.

MARCIANUS. — **IBIS** şi **PINAX**, intră in galerie unul din stinga, altul din dreapta şi vin in scenă.

PINAX

Marcĭane, favorite al luĭ Aŭgust slăvit.

MARCIANUS

Ce este?

PINAX, inchinăndu-se

Salve!

IBIS, asemine

Salve!

MARCIANUS, luĭ Ibis

Ce cauţĭ?

IBIS

Am venit
Ca sĕ salut pe Cesar in casa palatină. (vrea sĕ inainteze).

MARCIANUS, oprindu-l

Nu-ĭ voe.

IBIS

Cum?

PINAX

Iubite, la faţa luĭ divină
Vreŭ sĕ me-'nchin.

MARCIANUS

Nu-ĭ voe.

PINAX

Ce spuĭ?. Acest palat
Deschis e ca şi măna luĭ Cesar, ne'ncetat.
Orĭ când, orĭ cine poate sĕ vie-aice, frate,
Sĕ ceară de la Cesar saŭ milă saŭ dreptate.

MARCIANUS

Aşa-ĭ, dar astă-noapte abia s'a inturnat
Din insula Caprea in care el a stat
O lună 'ntreagă bolnav, ş'acum se odihneşte!

PINAX

Odihna fie-ĭ dulce!

MARCIANUS

El astăzĭ nu primeşte.

Mergeţĭ.

IBIS, dăndu-ĭ un papyrus

Aşĭ avea insă aĭ spune tăinuit
Ceva care-l priveşte; te rog dar umilit
Sĕ-î daĭ papyrul ăsta chiar astăzĭ dimineaţă.

PINAX, asemine dănd un papyrus

Ş'al meŭ maĭ 'nainte.

IBIS

Voiŭ aştepta in pĭaţă
Respunsul.

PINAX

Şi eŭ.

MARCIUS

Mergeţĭ la poartă amĕndoĭ.

(Intră in apartamentul luĭ Aŭgust).

PINAX, luĭ Ibis

Şi pân'atunce, vere, ce crezĭ sĕ facem noĭ?

IBIS, cu dispreţ

Cum?... Vere?... Imĭ zicĭ vere, aşa de o potrivă?
Tu me comparĭ cu tine?

PINAX

Cu mine?... din protivă
Nu se compară prostul cu omul invĕţat.

IBIS

Nicĭ cel pe brăncĭ ca tine cu omul inălţat.

PINAX

Te-aĭ inălţat?. Această isbăndă e prea mică.
Şi fumul din gunoae in aer se ridică.
Te crezĭ şi tu o găscă din vechiul Capitol,
Şi eştĭ un puiŭ de curcă, fără tiulee, gol.

MARCIANUS, revenind

Ce? tot sinteţĭ aice?

IBIS, lui Pinax

Tu aĭ noroc, sermane,
Că ne găsim in templul Putereĭ suverane...

PINAX, cu emfaz

Nu se uĭmesce-un vultur de-un bîzet de ţinţar.

MARCIANUS

Eşiţĭ, vine 'mpĕratul, fugiţĭ...

IBIS

Me duc.

PINAX

Dispar. ese cu Ibis prin fund.

SCENA II.

AŬGUST

(eşind din stinga, se dirige spre fereastră, pe gănduri).

Căzut-a rouă noaptea?... (privind in grădină) Dar, vesela natură
Pe tot firul de earbă a pus o picătură.
Semn bun!... Ajute-mĭ zeiĭ ş'acest prielnic semn
Prin fapte bune astăzĭ de mine sĕ flŭ demn...
Opt lustri de domnire aproape sunt la numĕr
De cănd acest imperiŭ il port pe al meŭ umĕr,
Şi căt maĭ multă lume s'adună 'n măna mea,
Povara 'mpĕrătească devine tot maĭ grea.
Sub jugul Romeĭ pus'am mulţime de popoare:
Scyţĭ, lupĭ flămănzĭ de earnă, Indĭanĭ striviţĭ de soare,
Cantabri, Suevĭ, Ilyrĭ, Egypţianĭ, Dalmaţĭ.
Respins-am in treĭ rĕndurĭ pe Daciĭ ne'mpăcaţĭ...
Ferice, pus-am capĕt resboaelor civile
Ce spintecaŭ moşia şi o scurtaŭ de zile,

Ş'am resbunat in sănge pe Cesar, tatăl meŭ...
Azĭ Roma-ĭ capul lumeĭ, ş'al Romeĭ cap sînt eŭ.
Sînt tot: Aŭgust şi Cesar... Pontif cu darurĭ sfinte,
Imperator cu nume de-al patrieĭ părinte.
Am tot: putere, faĭmă, a lumeĭ avuţiĭ,
Şi insă n'am nimică căcĭ nu maĭ am copiĭ!...
A morţeĭ ş'a ruşineĭ familia mea toată
A fost şi e victimă!... O singură nepoată
Imĭ maĭ remăne 'n casă, şi pentru ea me tem
Căcĭ maĭcă-sa atras-a eternul meŭ blestem
Prin desfrĕnărĭ hidoase... şi sângele corupt
Ades din sinul mameĭ cu laptele e supt...
Dar nu... Iulia-ĭ albă in suflet şi pe frunte
Intocmaĭ ca zăpada lucind pe vĕrf de munte.
In inima'ĭ vergină, mult limpede isvor,
Nu-ĭ ăncă nicĭ o umbră lasată de vre-un nor...
Ea-ĭ dulce ca lumina frumoaseĭ dimineţĭ
Şĭ 'n ochĭ are văpaea fecioareĭ tinereţĭ. (priveşte pe fereastră)
Eat'o!... Colo 'n grădină se primblă şi citeşte,
Ea m'a zărit, se 'nchină la mine şi-mĭ zimbeşte.
O! farmec al pruncieĭ, putere, blând mister!
Când ne zimbesc copiiĭ fug noriĭ de pe cer.
Un prunc in faşe este precăt un zeŭ de mare,
Cu căt el e maĭ fraged cu-atăt el e maĭ tare.

SCENA III.

AŬGUST, IULIA, vine alergănd din dreapta

IULIA

A! Scumpul meŭ părinte! (s'aruncă 'n braţele luĭ)

AŬGUST

Copila mea.

IULIA, mustrăndu-l

Frumos!...
Te ducĭ din Roma singur, fugar, misterios,
Petrecĭ o lună 'ntreagă departe 'n tăinuire
Ş'apoĭ reviĭ cu noaptea şi tu nu'mĭ daĭ de ştire.

AŬGUST, zimbind

Me eartă; sĕ-ţĭ cer voe, drăguţă, am uĭtat.

IULIA

Nu ride... n'aĭ dreptate... Eştĭ mare, impĕrat,
La tine universul cu fală se inchină.
Nicĭ o profană mănă de toga'ţĭ cesarină
Nu poate sĕ s'atingă... Eştĭ zeŭ şi fiŭ de zeŭ!
Şi insă vezĭ ce splendid e privilejul meŭ.
Eŭ vin orĭ-cănd imĭ place şi Cesar se 'mblănzeşte,
Şi ochiŭl seŭ de Vultur pe loc se limpedeşte.
Il cert... cu dismĭerdare, me joc cu sceptrul seŭ
Şi-mĭ pare că 's uu flutur pe coama unuĭ leŭ.
Decĭ care-ĭ maĭ puternic şi cine pasul are?
Eŭ?

AŬGUST

Tu.

IULIA

Cuĭ se cuvine sĕ dee ascultare
Stăpănul lumeĭ ?

AUGUST, cu dragoste

Ţie.

IULIA

Aşa m'aĭ impăcat.

AŬGUST

Me erţĭ ?

IULIA

Ca totdeauna c'un dulce sărutat. (il sărută).

AŬGUST

Ce-aĭ maĭ făcut in lipsă-mĭ ?

IULIA, confuză

Nimică.

AŬGUST

Cum ? nimică ?

IULIA

Ba, ţĭ-am cusut o togă, nicĭ largă nicĭ prea mică,
Precum iţĭ place ţie... s'o porţĭ la zile marĭ.

AŬGUST

Ce mândru-oiŭ fi la circurĭ in loja de Cesarĭ!
Dar spune-mĭ, in grădină primblându-te citeaĭ
O carte, şi cu dĕnsa dulcĭ ore petreceaĭ. (iĭ ia manuscrisul)
Unde-ĭ? care-ĭ?... Ovidiŭ!... Ce vĕd? „Arta iubireĭ!" (in parte)
Cum de-a ajuns sub ochi-ĭ?... (Iulieĭ) A! te-aĭ dedat citireĭ?
Iţĭ place poesia?.. Şi spune-mĭ cum găseştĭ
Acest nămol de versurĭ... uşoare?...

IULIA, cu entusiasm

O! cereştĭ!

AŬGUST

Cereşti? (in parte) Ea le declară cereştĭ!... Şi ea-ĭ cuprinsă
In mreaja luĭ Ovidiŭ, cu mintea sa aprinsă!...
(Iulieĭ) Ş'aĭ inţeles subiectul poemeĭ.... lămurit?

IULIA

Ba!... n'am priceput totul, dar multe am ghicit
Din el.

AŬGUST

Ghicit? (in parte) Ovidiŭ corumpe Roma 'n-
treagă.
Veninul de pe buze'ĭ in miere se descheagă
Şi curge dulce 'n inimĭ,.. (Iulieĭ) Spune-mĭ, te-aĭ
intălnit
Cu el in a mea lipsă?

IULIA

Cu cine?

AŬGUST

Aĭ vorbit
Cu dinsul vre o dată?

IULIA

Cu cine?

AŬGUST

Cu poetul
Ovidiŭ!

IULIA, confuză

Nu!

AŬGUST, in parte

Cum oare sĕ aflu tot secretul?
O ved că e confuză... Ce se petrece 'n ea?
Enigmă e femeea...

IULIA, in parte

Ce are ?

AUGUST

Draga mea,
Purtarea ta-ĭ corectă precum ţi se cuvine.
Distanţa e prea mare intre-un poet şi tine.

IULIA

Cuvĕntu 'mĭ pare aspru eşit din gura ta,
Căn ştiŭ că 'n tinereţe cercat-aĭ a cănta
In versurĭ hexametre Sicilia stîncoasă.
Un geniŭ poartă bine corona maiestoasă;
O ved, privind la tine, poet şi impĕrat!
E rudă cu Apolon poetul inspirat!
Şi dar nicĭ o distanţă n'o pot eŭ inţelege
Intre-a luĭ Cesar fiică ş'al poesieĭ rege.
A zis chiar Iuliŭ Cesar: „E mult maĭ glorios
„De-a 'ntinde 'n ochiĭ lumeĭ hotarul spaţios
„Al geniuluĭ sacru cu-avĕnt de inălţare,
„Decăt a lărgi cercul romanelor hotare.“

AUGUST

Pentru poeţiĭ noştri ce viŭ entusiasm!
Facĭ versurĭ poate ?

IULIA

Cesar, me mir de-al tĕŭ sarcasm,
Tu care cu poeţiĭ trăeştĭ in confrăţie...
Horaţiŭ şi Virgiliŭ posedă-o 'mpĕrăţie

Ca tine; al lor geniŭ cŭ-al teŭ in sbor unit
Clădescŭ din timpul nostru un secol strelucit.
Ovidiŭ...

AUGUST

Tacĭ; Ovidiŭ, profanator de muze,
Nu vreaŭ prin al seŭ nume sĕ spurce-a tale buze.

IULIA

Profanator de muze, Ovidiŭ care-a scris
„Metamorfoze", „Arta iubireĭ"!

AUGUST

Tacĭ, am zis.
Tu eştĭ copilă ăncă, nu ştiĭ ce otrăvire
Ascund unele plante sub mândră inflorire,
Şi nu poţĭ inţelege şi nu vreaŭ sĕ 'nţelegĭ
Cât reŭ Ovidiŭ face Italieĭ intregĭ.

(Asvĕrle manuscrisul pe fereastră)

Asvĕrle-această carte ce mănele-ţĭ pătează
Şi 'n sin pe nesimţite otravă infiltreăză.

IULIA, in parte

Ce sacrilej!

AUGUST, imblănzindu-se

Ascultă, tu ştiĭ cât te iubesc.
Maĭ mult decât la tronu-mĭ la tine me gândesc,
Şi vreaŭ sĕ calcĭ ferice in cursul vieţeĭ tale
Pe treptele virtuţeĭ strebune şi regale.

Ajunsă eştĭ acuma pe al junieĭ plaiŭ
Căndʼ inima se mişcă de-un dor venit din raiŭ
Şi eŭ, privind la tine, visez de-o insoţire
C'un rege supus Romeĭ şi demn de-a ta mărire.

IULIA

Un rege? care? cine? Vr'un Part, vr'un Get turbat
Ce vreĭ prin inrudire se'l facĭ un aliat?
Nu me simţ demnă, Cesar, de-a ta marinimie.
Jertfirea ĭ prea antică, nu sînt Ifigenie.
N'am sânge grec in mine.

AUGUST

O! nu te revolta...
Ţi-aĭ linişti pornirea de-aĭ vrea a m'asculta.
Alesul meŭ e rege al ţĕrilor Dacĭane,
E Cotizon cel tiner... Fruntarele romane
Adese-orĭ supuse la crunte năvălirĭ,
Imperiul meŭ simte grozave sguduirĭ.
E timp sĕ puĭ tu capĕt la luptele barbare
Şʼa m'ajuta cu fală l'a Romeĭ apărare.

IULIA

Ce vis! Cum? Sînt chemată a salva Roma, eŭ?
Se ĭ fac de-a lung pe Istru un zid cu braţul meŭ?

(Devine din ce in ce maĭ nervoasă)

Al teŭ imperiŭ, Cesar, e putred, e de milă,
De-şĭ cată astăzĭ reazem un umĕr de copilă?
A tale legioane intrate's in pămînt,
Şi singura putere a Romeĭ azĭ eŭ sînt?

O! dacă-aŭ decis zeiĭ ca Roma sĕ dispară
Şi tu din cartea lumeĭ sĕ fiĭ respins afară,
Eĭ bine, peară Roma cu toţĭ bărbaţiĭ seĭ
Decăt a fi datoare cu zile-uneĭ femeĭ!

AUGUST

Găndeşte-te la rangul ce il ocupĭ... Tu eştĭ
A Romeĭ fiică; trebuĭ cu drag sĕ te jertfeştĭ.
Mărirea ne impune indatoriri măreţe,
Şi lauru 'nfloreşte in suflete 'ndrăsneţe.
Eştĭ Iulia! Domniţă de neam impĕrătesc...
Şi nu uĭta că-s Cesar... Sĕ facĭ ce-ţĭ poruncesc.

IULIA, demnă

Cesar Aŭgustul poate in oarba-ĭ părtinire
Sĕ infrĕneze-o lume, iar nu a mea simţire.
Voinţa ta-ĭ deprinsă sĕ plece tot sub ea,
Dar se găseşte faţă azĭ cu voinţa mea
Ce-mĭ spune: de o crimă sĕ te scutesc pe tine,
Pe mine de-o jertfire, pe Roma de-o ruşine! (Ese in dreapta).

AUGUST, singur

Copilă!.. Am deprins-o a-şĭ face tot pe plac...
Cunoaşte slăbiciunea-mĭ... Mi-e dragă... Cum sĕ fac?
(cu măndrie) Ce foc! Ce exaltare! Ce splendidă mănie!
E maĭcă-sa 'n picioare, şi-mĭ seamănă şi mie.

SCENA IV.

AUGUST,-MARCIANUS

AUGUST

Ce este?

MARCIANUS, dănduĭ papyriĭ luĭ Pinax şi Ibis

Pănă 'n ziuă doĭ oamenĭ aŭ venit
Cu-aceştĭ libelĭ.

AUGUST, deschizĕnd unul

Iar Pinax? bufonul flămĕnzit? (citeşte)
„Cănd intre linguşire şi tine inchizĭ uşa,
„Nu 'ntoarce de tot cheea păn' ce ne-om umplea guşa.
„Eştĭ tare, 'ntinde măna sermanuluĭ slăbit.
„Eştĭ mare, te coboară spre cel mai mic, smerit,
„Şi nu uĭta pe Pinax ce n'are drept avere
„Decăt o foame vastă ş'o mănă care cere."
Marcĭane, unde-ĭ Pinax?

MARCIANUS

In pĭaţă el s'a dus.

AUGUST

Sĕ-ĭ daĭ ce se cuvine!

(Deschide al doilea papyrus şi citeşte)

„Aŭgust, cel mai supus,

„Cel maĭ cu umilinţă, cel maĭ cu devotare,
„Voeşte ţie grabnic sĕ spue-o taină mare.“
— O taină mare? (luĭ Marcinus) Unde-ĭ străinul ce ţĭ-a dat
Acest libel?

MARCIANUS

Aşteaptă aicĭ lăngă palat.

AUGUST

Sĕ vie. (Marcianus ese) Taĭnă mare?. A fi ca totdeuna
Vre-un basm ţesut maestru de muma sa, minciuna.

SCENA V.

AUGUST, IBIS vine prin fund

AUGUST

Tu scris-aĭ aste rĕnduri?

IBIS

Eŭ, Cesar.

AUGUST

Eştĭ străin?
Şi cum te chiamă?

MUSS

Ibis, rob ţie şi hain
Acelor ce aŭ gănduri in contra ta ţesute.

AUGUST

Un fapt aĭ sĕ-mĭ descoperĭ? Ce lucru?... Spune iute.

IBIS, oftănd

Un lucru fără seamĕn, un fapt atăt de reŭ,
Căt nu se poate spune făr' a ofta dln greŭ.
Tu ştiĭ, acum o lună, scandalul fără cale,
Insulta cea făcută...

AUGUST

Cuĭ?

IBIS

Chiar nepoateĭ tale
De pleba Romeĭ.

AUGUST, sculăndu-se

Pleba, zicĭ tu, a insultat
Pe Iulia? Căn d? Unde?

IBIS

Cum? ăncă n'aĭ aflat?..
Pe căn d lipseaĭ din Roma, aŭgusta ta nepoată,
Trecĕnd in Forum, fost-a oprită 'n loc de gloată
Şi, sacrîlej de moarte! infam! nepomenit!
Expusă fluerăreĭ poporuluĭ plătit.

AUGUST

Plătit?.. plătit de cine?

IBIS

De-un om la gând subţire
Ca vĕrful unuĭ ghimpe otrăvitor din fire.

AUGUST

Dar cine-ĭ el?

IBIS

Ovidiŭ?...

AUGUST

Ovidiŭ?

IBIS

L-am vezut
Svĕrlind cu pumniĭ baniĭ poporuluĭ căzut
In turbă de beţiĕ; apoĭ când pleba strinsă
De el, fu de lictoriĭ cortejuluĭ respinsă,
Ovidiŭ, luând masca de falnic salvator,
A aruncat o ploae de aur in popor
Şi l-a făcut sĕ schimbe insulta in urare.

AUGUST

Dar cu ce gând Ovidiŭ?.. De ce astă purtare?

IBIS

Cu gănd de-a naşte 'n sinul Domniţeĭ dulcĭ simţirĭ,
Recunoştinţă vie, plăpănde-adimenirĭ.

AUGUST, indignat

Ce indrăsneştĭ a zice, mişel defăimător?

IBIS

De nu spun adevĕrul sînt gata ca sĕ mor!
Pe Iulia vezut-am, uĭmită. măna dăndu-ĭ,
Şi 'n ochiĭ tuturora el măna sărutăndu-ĭ.

AUGUST, se repede furios şi-l apucă de găt

Minciună!... Calomnie!... Infame, o huleştĭ!

IBIS, cade 'n genunchĭ

Iaŭ martor Roma 'ntreagă... Tu poţĭ sĕ me turteştĭ
Ca pe un fir de earbă... A luĭ Ovidiŭ gănduri
Le ştiŭ... dar n'am curajul...

AUGUST

Grăeşte.

IBIS

'n multe rĕnduri
Ca umbră nevĕzută pe urmă-ĭ lunecănd,
In casa palatină surprinsu-l-am intrănd.
Colo, jos, in grădină, l-a stelelor clipire
Cu Iulia avut-a ascunsă intălnire.

AUGUST

El? Ea?... Mintea'mĭ s'afundă in hăŭ intunecos...

IBIS

Stăpăne...

AUGUST

Destul, du-te... mergĭ şi aşteaptă jos.

SCENA VI.

AUGUST

Ce?.. adevĕr sĕ fie?. Cum? Ea, nevinovată
Ca frunza ăncă 'n mugur de vĕnt nesărutată?
Ea! o copilă ăncă!... născută pe un tron!
Ea! limpede-auroră din vastu-mĭ orizon,
Sĕ'şi fi perdut mândria, onorul, ruşinia,
Sĕ fi căzut!... Ce este dar nevinovăţia?
Un putregaiŭ, un verme, in fruct atrăgĕtor?
Sub mască de virtute un viţiŭ zimbitor?..
In ce sĕ cred de-acuma cănd me 'ndoesc de dînsa,
Cănd roŭa dimineţii ascunde glod intr'însa?
O! de-a fi adevĕrul, amar va fi de ea!
Amar va fi de dînsul expus la ura mea!

SCENA VII.

AŬGUST. MECENA, OVIDIŬ, vin din fund.

AUGUST

Adevĕrat, Mecena, că Iulia pe stradă
A fost victima plebei ş'a hoţilor grămadă,
In Forum, ziua mare?

MECENA

Dar, este-adevĕrat.

AUGUST

Şi cum de-această crimă n'am fost eŭ informat
In insula Caprea?

MECENA

Avut-am ingrijirea
De orĭce supărare sĕ-ţĭ apăr liniştirea.
Culpabilii de-atunce aŭ fost ca nişte hoţĭ
Supuşĭ pedepsii aspre, executaţĭ...

AUGUST

Nu toţĭ.
Cel maĭ culpabil, şeful aceleĭ oarbe gloate
Trăeşte ăncă.

MECENA

Cine-ĭ?

AUGUST, aratănd pe Ovidiŭ

Eată-l.

OVIDIŬ

Eŭ?

MECENA

Nu sĕ poate.
Aŭgust, eştĭ in eroare!

OVIDIŬ

Orĭcine ţĭ-ar fi spus
Aceasta, minte.

MECENA

Cesar, respinge-orĭce prepus.
De tot ce se inalţă invidia-ĭ legată.
In urma strelucireĭ stă umbra tupilată.
Ovidiŭ a fost vecĭnic leal şi cumpănit.
Lealitatea are un suflet liniştit.

AUGUST

A! Crezĭ tu pe Ovidiŭ leal?

MECENA, zimbind

Ovidiŭ este
Un venător ferice de versurĭ şi neveste.
Poeţiĭ şi amanţiĭ, de visurĭ ingănaţĭ,
N'aŭ timp pentru comploturĭ, eĭ sunt prea ocupaţĭ.

AUGUST

Orb eştĭ de-l judecĭ astfel... A! tu nu-l cunoştĭ ăncă.
Cinismul fără marginĭ, brutal căt şi o stîncă,
Nebuna cutezare şi viţiul abject
In mintea luĭ secat-aŭ tot simţul de respect.
Corumpĕtor de inimĭ, poet de saturnale,
El ofensează cerul cu scrierile sale,
Incăt după opt lustri de lupte, de anĭ greĭ,
Ved Roma 'n decădere zăcĕnd sub ochiĭ meĭ.
Am vrut sĕ fac din Roma regină suverană,
El cată ca sĕ facă din ea o curtizană.

OVIDIŬ

Pre căt eştĭ just in toate, cu mine eştĭ nejust.
Prin glasul teŭ grăeşte mănia, nu Aŭgust.
Mănia, umbră deasă, intunecă găndirea...
Alină al teŭ suflet, chemănd nepărtinirea,
Şi-ĭ recunoaşte, Cesar, c'al teŭ admirator
Nu poate sĕ devie un laş insultător.
Tu m'aĭ primit aice, in casa palatină,
Cu toţĭ poeţiĭ Romeĭ ce ţie se inchină,
Căcĭ insuţĭ, fiind geniŭ pe tron imperial,
Protegĭ in orĭce spirit avĕntul genial.
Comis-am poate versurĭ de tine reŭ vezute,
Dar jur pe măna'ţĭ dreaptă, pe sacra ta virtute,
Că n'am avut in vĭaţă-mĭ alt ţel şi alt indemn
Decăt, stimat de Cesar, sĕ fiŭ de dînsul demn.
Un pom produce fructe şi bune ş'ades rele,
Nu se condamnă pomul secureĭ pentru ele.

Cu timpul tot ce-ĭ putred se scutură perind
Şi fructele frumoase remăn pe crengĭ lucind.

AUGUST

Ştiĭ bine-a te preface... In nerecunoştinţă,
Uitând insă prea lesne a mea bună vroinţă,
Uitând că 'n a mea casă aĭ fost oaspe iubit,
Prin neagră laşitate iubirea mi-aĭ plătit.

OVIDIŬ

Care mĭ-e crima?

AUGUST, indignat

Crima? zi crime, şi de-acele
Ce merită asprimea intregeĭ urĭ a mele.

MECENA

Aŭgust, te rog alină furtuna de amar
Ce-ţĭ tulbură simţirea.

AUGUST

Mecena, in zadar...

OVIDIŬ

Dar ce-am făcut?

AUGUST

Intreabă mărşava-ţĭ conştiinţă.
Pe când eŭ la Caprea zăceam in suferinţă,

Pe Iulia in Forum cu scop aĭ insultat,
Cutezàtor infame!

OVIDIŬ

Eŭ?

SCENA VIII.

AŬGUST, MECENA, OVIDIŬ, IULIA care ascultase la uşa din fund.

IULIA, intră repide

Nu-ĭ adevĕrat!
E neagrâ calomnie asupră-ĭ aruncată.
La Forum prin Ovidiŭ de plebă-am fost scapată.
El a 'nfrănat-o singur, facĕndu-mĭ el un scut
Cu braţul seŭ ş'aice, luptănd, m'a petrecut.
Acesta-ĭ adevĕrul; iaŭ martor insuşĭ cerul.

AUGUST

Tacĭ, nu cerca, semeaţă, a me orbì... Misterul
Ce intre voĭ există, il ştiŭ.

OVIDIŬ, in parte, oţerit

O! Cer!

IULIA

Ştiĭ?

AUGUST

Tot.

IULIA

Il ştiĭ?... Decidă soarta!... In sinu-mĭ nu maĭ pot
Sĕ-l ţin ascuns... Natura-mĭ cu taĭna nu se'mpacă
Şi inima-mĭ trezită nu poate sĕ maĭ tacă.
Amor pentru Ovidiŭ in sufletu-mĭ simţesc,
Fă tot ce'ĭ vrea cu mine, o! Cesar, il iubesc.

AUGUST, revoltat

Ce zicĭ acum, Mecena, de-atăta indrăsneală?
Ce zicĭ de-al teŭ Ovidiŭ, de inima'ĭ leală?

MECENA

La dreapta-ţĭ tulburare cu tine me unesc,
Dar şi l'a ta mărire permite-mĭ sĕ gândesc.
Nu te 'nteţi 'n asprime când poţĭ sĕ daĭ ertare,
Şi fie-ţĭ mâna blândă cât simţĭ că e maĭ tare.
Nu intreba el cine-i?. Intreabă cine eştĭ?
Ertarea-ĭ o podoabă in gurile domneştĭ.

AUGUST

Nu-s Cesar ci părinte atuncĭ când desonorul
S'apropie de mine maĭ crunt decât omorul,
Şi vine de'nferează pe frunte-aĭ meĭ copiĭ.

MECENA

Ba Cesar eştĭ! şi Cesar voesc in vecĭ sĕ fiĭ,

Căcĭ sceptrul nu dă roade când e stropit cu sânge,
Şi cerul nu zimbeşte când omenirea plânge.

AUGUST, cu durere

Ah!. N'aĭ copiĭ, Mecena.

MECENA

Dar am mai mult, căcĭ vreŭ
Sĕ poarte acest secol măreţ numele teŭ.

AUGUST, incet luĭ Mecena

Ah!.. de ce simţ in mine, Mecena, nu-ţĭ daĭ seamă.
De furia'mĭ aprinsă chiar mie mĭ-este teamă.
(luĭ Ovidiŭ) Ce meriţĭ?

OVIDIŬ, plecând capul

Merit moarte!.. Culpabil, o aştept.
N'am dreptul nicĭ speranţa in ochi-ţĭ sĕ me'ndrept.
Cuvintele rostite de Iulia sublimă
Dictează-a mea osîndă... Loveşte!.. de-ĭ o crimă
A ne iubi 'mpreună ş'a spune-o'n faţa ta,
Pe mine numaĭ, Cesar, e just de-a nu erta.
Am fost atras spre cerurĭ de-a Iulieĭ splendoare.
Distruge'n mine-atomul ce sboară către soare.

IULIA, ingenuchiază

Aĭ fost şi tu 'n junie ca mine simţitor.
Ah! fiĭ, o! scump părinte, cu noĭ indurător.

AUGUST

Destul! Lipsiţĭ din ochi-mĭ, perfid şi tu vicleană...
(ameninţător) Aproape-ĭ Capitolul de stînca Tarpeeană.
(Face semn luĭ Ovidiŭ, care ese abătut).

IULIA

A!... Nu vreĭ să te 'nduplecĭ la ruga mea?... Nu vreĭ?
Gândeşte l'a mea mamă, am tot sângele eĭ.
M'oiŭ compromite ast-fel ş'aşa departe-oiŭ merge
Cât lustrul de coroná pe frunte-mĭ se va şterge.

AUGUST

Un pas greşit de-ĭ face, pedeapsa cea maĭ grea
Te va lovi, nebuno!

IULIA, ameninţătoare

Eĭ bine, veĭ vedea. (vrea să easă)

AUGUST, apucându-o de braţ

Stăĭ! Stăĭ pe loc.

IULIA, furioasă

A!
(Se aud fanfare in curte. Clienţiĭ incep a intra prin galerie)

MECENA

Cesar, deviĭ stăpân pe tine.
Fanfarele resună, al Dacieĭ sol vine.
E ora salutăreĭ, Clienţiĭ aŭ intrat.
In faţa lor te-arată nu om dar impĕrat. (Ese prin fund)

SCENA IX.

AUGUST, IULIA, COTTA, TIGELLIUS, CLEVETIUS, BARRUS şi alţĭ patricianĭ intră şi se aşează in rĕnd in faţa tronuluĭ. — IBIS, maĭ de-o parte in stînga.

COTTA

Noroc, Aŭguste Cesar!. a ta reinturnare
In Roma, peste Roma ca soarele apare.

(Clienţiĭ se inchină)

AUGUST

Prea bine!... Salve voă!

CLEVETIUS, cu umilitate

Anĭ mulţĭ, in toate bunĭ!

AUGUST

Amicĭ, clienţĭ! Cunoaşteţĭ o vorbă din strebunĭ:
Destinul ne aduce in timpurile grele
O mănă cu veştĭ bune şi alta cu veştĭ rele.
Azĭ el e favorabil... Viteazul Cotizon
S'apropie in pace de-al Romeĭ splendid tron.

(Fanfare maĭ apropiate)

SCENA X.

Ceĭ din nainte, **MECENA**, apoĭ **SOLUL** intră prin fund cu cortejul seŭ

MECENA, anunţând

Solul!

SOLUL, inaintează şi vine in faţa luĭ Aŭgust

Salut pe Cesar şi Roma glorioasă!
Venit-am sol de pace din Dacia muntoasă
Şi zic tot ce-al meŭ rege mĭ-a poruncit sĕ zic:
Poporul vostru-ĭ mare, poporul nostru-ĭ mic,
Dar eĭ sunt de-o potrivă ca douĕ viĭ şioae
Ce vin clocotitoare, umflate după ploae,
Şi se'ntălnesc in cale şi'n frunte se lovesc
Păn' ce cu infrăţire eĭ apele-şĭ unesc.
Voĭ tarĭ! Noĭ tarĭ!. şi ura maĭ mult ne intăreşte.
E timp sĕ ne dăm măna cu toţĭ prietineşte...
In numele şi'n dorul luĭ Cotizon decĭ viŭ
Sĕ cer pe-a ta nepoată, Aŭgust, pentru-al seŭ fiŭ.
Saŭ luptă necurmată, saŭ pace... Hotăreşte.

AUGUST, indignat de atăta indrăzneală face un semn de mănie; apoĭ, privind la Iulia, se stăpăneşte

Primesc!

SOLUL

Insă Domniţa?...

IULIA, demnă

Domniţa... nu primeşte!
Luĭ Cotizon iĭ spune tu, sol, din partea mea
Că inrudirĭ cu barbarĭ nicĭ eŭ, nicĭ Roma vrea.
Nepoată sînt de Cesar! maĭ mult, eŭ sînt Romană!
Şi nu daŭ astă mănă pe-o pace de pomană!

(Ese maestoasă'n dreapta. Ambasadorul se'nchină şi ese prin fund.—Tabloŭ.)

IBIS, apropiindu-se de Cesar coborit de pe tron

Ţi-am spus tot adeverul?

AUGUST, posomorit

Aşa-i!... Grăeşte 'ncet,
Dar te-a impins pecatul să afli un secret
Ce pune de-o potrivă in ochi-mĭ ş'osîndeşte
Pe cel pîrit de-o crimă cu cel care pîreşte.

IBIS

Stăpăne-aste cuvinte me umplu de fiorĭ...
Sînt criminal in ochi-ţĭ?

(Aŭgust face un semn afirmativ)

Şi ce-mĭ ordonĭ?

AUGUST

Să morĭ!

(Aŭgust pleacă in dreapta. Toţĭ remăn consternaţĭ. Tabloŭ.)

ACTUL IV.

La villa luĭ Ovidiŭ. — Salon de lucs despărțit de Triclinium prin o cortină de purpură. — Masă mare in Triclinium, in fund, aședată pe o estradă. — Candelabre, mobile de bronz — panere cu florĭ. — In salon statuele zeițelor Venus și Hebe. — Ușă in stînga și altă ușă in dreapta. — Din dosul cortineĭ din fund ce este inchisă se aud instrumente executând un hymn și următoarele toasturĭ: *„La Chloe! — la Actea! — la Tyndarĭs! — la Glyce!“*

SCENA I.

OVIDIŬ, intră pe ușa din stînga urmat de un sclav.

OVIDIŬ

Zicĭ tu că o străină me caută aice?
Sĕ vie.. (sclavul se'nchină și ese pe ușa din dreapta)

OVIDIŬ, singur

— Insă de-amorurĭ simt un profund desgust.

SCENA II.

OVIDIŬ, IULIA intrând răpide pe uşa din dreapta

IULIA

Ovidiŭ, fugĭ, te-ajunge urgia luĭ Aŭgust..

OVIDIŬ

Tu, Iulio?

IULIA

In grabă, nebună, ingrozită,
Am alergat...

OVIDIŬ, luând-o de mână

Tu insaşĭ, copilă mult iubită,
Aĭ indrăznit prin Roma?..

IULIA

Ovidiŭ, eştĭ espus
La trăsnetul de moarte ce fulgeră pe sus.
N'am teamă pentru mine de orĭ şi ce 'ntămplare
Căcĭ n'am altă gândire decât a ta scăpare.
Fugĭ!

OVIDIŬ, coprinţând-o in braţe

Iulie..

IULIA

Fugĭ grabnic, amice, eştĭ perdut..

OVIDIŬ

O sciŭ.

IULIA

Octaviŭ Cesar de tine-ĭ cunoscut.
E blând ca primăvara când e in amicie
Dar aspru cât şi earna când e in duşmănie.
In contra ta, iŭbite, grozav el e pornit.
Cercat'am sĕ-l induplec dar nu am reuşit.
Amorul nostru sacru in ochiĭ luĭ e crimă,
Luĭ Cesar ne 'mpăcatul iĭ trebue-o victimă.

OVIDIŬ, cu amărire

Iĭ trebue-o victimă, zicĭ tu, pentru că'n sin
Port flacăra ş'avîntul amoruluĭ divin?

(Se aude după cortina din fund, toasturĭ)

„La Venus, zeea blondă!. la brună Asterie!"

IULIA, tresărind

Ce?.. Villa ta resună de glasurĭ de orgie?.
Când eŭ de grijă tremur şi plâng şi simt că mor,
In valul desfrĕnareĭ aruncĭ al teŭ amor? (se depărtează de el)

OVIDIŬ

Ah! nu vezĭ tu in astă nebună desfrĕnare
Cea maĭ vădită probă de cruntamĭ desperare?..
Din casa Palatină eşit-am azĭ nebun.
Am vrut pe pragul vieţii amiciĭ sĕ-mĭ adun
Şi ultima mea noapte s'o fac ca sĕ devie

O epohă sinistră de falşă veselie...
De stînca Tarpeeană Aŭgust mĭ-a pomenit.
E un decret de moarte, o sciŭ, sînt pregătit.
Fie!. a mea cenuşă de-acum pe vînturĭ sboare,
Remăn a mele versurĭ a Patrieĭ odoare.

IULIA

O! tacĭ, şi te ascunde o zi, o zi macar.
Dă vreme luĭ Mecena sĕ cerce...

OVIDIŬ, uimit şi trist

In zadar!
De-acum grăbita moarte orĭ unde me aşteaptă.
Octaviŭ, triumvirul, sub Cesar se deşteaptă
Ca sĕ resbune tronul ce'l crede ofensat.
Aŭgust la bătrîneţe, de norĭ intunecat,
Nu sufere privirea juneţeĭ arđĕtoare.
Nimic maĭ plin de jale ca un apus de soare!
Nimic maĭ plin de umbră ca un apus de tron!
Octaviŭ vede golul de jur in orizon,
Şi'n cerurĭ pretutindenĭ o deasă, neagră ceaţă.
El simte şi respănde fiorĭ mortalĭ de ghĭaţă.
Aceĭ fiorĭ din sinu-ĭ in sinumĭ aŭ intrat.
Vae victis!. fie Cesar de mine salutat!

IULIA

Trezeşte-te Ovidiŭ... raţĭunea ta declină.
Alungă desperarea, urmează-me.

OVIDIŬ

Nu.

IULIA

Vină.

OVIDIŬ, desperat

Dar vĭeaţa pentru mine ce-a devenit? Nimic
Când Iulia-ĭ perdută din vĭeaţămĭ.

IULIA, apucându-l de braţ şi trăgĕndu-l spre uşă

Vină-ţĭ zic.
Nu vreĭ sĕ perdĭ din ochi-ţĭ pe Iulia?. Eĭ bine
Orĭ in ce parte-a lumeĭ ea va fugi cu tine.

OVIDIŬ, pătruns

Tu sĕ imparţĭ ecsilul c'un bĭet nenorocit?
Vaĭ! nu-ĭ destul, iŭbito, că te-am adimenit
A nimici distanţa ce 'n lume ne desparte,
Din razele coroniĭ făcĕndu-mĭ mie parte?
Ah! dute, fugĭ de mine căcĭ sînt un om fatal.
Respirĭ in a mea casă un aer infernal.
Mergĭ, lasă-me in umbră, şi tu cŭ-a ta splendoare
Tu, rază virginală, te 'ntoarce ear in soare.

IULIA

Eŭ sĕ te las aice de Cesar prigonit?
Renunţ la tot, la Roma, la tronul strelucit,
Şi te urmez orĭ unde păn' şi 'n pustietate.

Nenorocirea crudă te face al meŭ frate
Precum amorul nostru in zeŭ te-a prefăcut.
Vin' ah! iŭbite, vină; timp nu e de perdut.
Imĭ pare c'aud pasurĭ in Atrium; aĭ milă
De-a mea durere, vină..

OVIDIŬ

Sublimă eştĭ, copilă,
Dar glasul consciinţeĭ....

IULIA

O! nu, nu'l asculta.
Ascultă-me pe mine, Ovidiŭ, sînt a ta.
Avem acelaş suflet, avem aceleaşĭ soarte,
E drept aceeaşĭ vĭeaţă s'avem ş'aceeaşĭ moarte.

(Strigăte in fund după cortină)

Ovidiŭ, heĭ, Ovidiŭ!..

OVIDIŬ

Auţĭ amiciĭ meĭ?
Te rog, nu te espune a te 'ntălni cu eĭ.

IULIA

Nu-mĭ pasă; desperarea ce inima-mĭ sdrobesce
Stă faţiă cu ruşinea şi o nesocotesce.

OVIDIŬ, rugător

O! nobilă Princesă, o! suflet inzeit,
Ascultă rugămintea aceluĭ osîndit.

IULIA, decisă

Nu.

OVIDIŬ

Mintea mi se perde sub crăncena mustrare.
In numele iŭbireĭ implor a ta 'ndurare.
Fugĭ.

IULIA

Nu.

(Glasurĭ după cortină maĭ apropiate)

Ovidiŭ.

OVIDIŬ, desperat

Eată-ĭ!.. Nu vreĭ? decĭ iţĭ ordon.
Nicĭ pată pe-a ta frunte nicĭ pe al Romeĭ tron.

(Iulia surprinsă de tonul poruncitor a luĭ Ovidiŭ pleacă capul. Ovidiŭ o apucă de mână cu violenţă şi ese cu dînsa pe uşa din dreapta.—Indată, după plecarea lor, cortina din fund se deschide, lăsând a se vedea masa din trichinium şi oaspeţiĭ ce vinŭ in salon.)

SCENA III.

ACTEA, CHLOE, TYNDARIS, GLYCE, in splendide costumurĭ. — COTTA, CLEVETIUS, TIGELLIUS și alțĭ patricianĭ veselĭ și puțin amețițĭ.

ACTEA

A dispărut Ovidiŭ, s'a dus leul orgieĭ
Şi ne-a lăsat aice cu drojdia beţieĭ. (arată pe bărbațĭ cu dispreț)
Priviți-ĭ, sorioare, cum șovăesc mergĕnd.

TYNDARIS, riḑĕnd

Sĕ jurĭ că-ĭ bate vîntul.

TIGELLIUS

Sciţĭ voĭ ce'mĭ trece 'n gând?

TOŢĬ

Ce? ce?

TIGELLIUS

Sĕ dăm foc Romeĭ.

COTTA

Ba nu, alta maĭ bună.
In Circ sĕ facem praznic cu fiarele 'mpreună.

CLEVETIUS

Ba, sĕ le dăm pe Cesar hrană..

TOŢĬ, rid̦ĕnd

Şi maĭ bun plan.

ACTEA

Dispare zilnic faĭma stomahuluĭ Roman!
O singură amforă de vin maĭ generos
Invinge azĭ pe-un tînĕr şi îl restoarnă jos.
O! tinerime tristă, bastardă, 'n decădere! (curtezanele rid)

COTTA

Cum vreţĭ până la urmă sĕ maĭ păstrăm putere
Cănd vinul şi frumseţea ne varsă foc in sîn?

ACTEA

Se stinge lesne focul movilelor de fîn...
De voĭ e numaĭ vorba şi lauda pompoasă.
Sînteţĭ uscate plante nevrednice de coasă.
Aveţĭ in vine lapte, nu sănge de strebunĭ.
In lăturĭ piticĭ vesteḑĭ, născuţĭ in şepte lunĭ.

COTTA

Ce mîndră eştĭ, Actea, in juna ta pornire
Cănd ea pe noĭ revarsă a sa despreţuire!
Imĭ plac in gură dulce accente de furorĭ.
Pe fruntea mea cad ele ca frunḑele de florĭ.

TYNDARIS

A! şerpĭ de linguşire, cum sciţĭ pe nesimţite
Din noĭ sĕ faceţĭ lesne victime... fericite!

COTTA

Ah! scumpe 'nşelătoare, cum rideţĭ de bărbaţĭ!

CHLOE, riḑĕnd

Bărbaţilor le place sĕ fie... inşelaţĭ.

COTTA

Femeilor le place sĕ rupă 'n nepăsare
Şi inima ce cresce şi floarea ce resare.
Dar dacă-aĭ vrea, Actea, sĕ nu riḑĭ când iţĭ spun
Că te iŭbesc, aş trece 'n Empireŭ.

ACTEA, intorcĕndu-ĭ spatele

Drum bun...

CLEVETIUS, riḑĕnd

Ha, ha, ean admiraţiĭ, ha, ha, ce parodie
A scenii luĭ Horaţiŭ cu gingaşa Lydie.

SCENA IV.

PRECEDENŢII, BARRUS sculăndu-se de la masă, vine in scenă şovăind

BARRUS.

Trăit-am ierĭ? sĕ poate;.. trăivoiŭ mâĭnĭ? nu sciŭ.
Dar azĭ am trăit bine; me simt par'că maĭ viŭ.

ACTEA

Ha, eaca Barrus!

TYNDARIS

Hercul.

CLEVETIUS

Cu muşchiĭ seĭ de aţă.

CHLOE

Apollon.

GLYCE

Eros.

CLEVETIUS

Vultur clocit in oŭ de raţă.

BARRUS

Destul! de-a voastre darurĭ nu vreŭ sĕ ve dispoiŭ.
Eŭ sînt Pontif! in sinumĭ port zeul cel de soiŭ,
Pe Bachus drăgălaşul!.. Golit'am o amforă
Ce-a pus pe fruntea nopţiĭ lucire de-auroră
Ş'acum me cred in Olymp veḑĕnd cu ochiĭ meĭ
Pe Iuno, pe Minerva, pe Venus... cu aĭ seĭ.

(Arată curtizanele)

Ce grup! ce scump tezaur de forme-a tinereţiĭ!
Sînteţĭ cu toate demne de premiul frumseţiĭ.
Cuĭ sĕ daŭ merul oare? (Scoate un mer din buzunar.—
Curtizanele intind mănile ca sĕ priimească merul)

Staţĭ sĕ gândesc adînc.
(oferă merul Acteiĭ) Cuĭ?. ţie.
(oferă merul Chloeĭ) Ţie.
(oferă merul luĭ Tyndaris) Ţie... Ba mie, şi'l mănănc.

(Muşcă din mer.—Patricianiĭ rid.)

CURTIZANELE, indignate, se depărtează de el

A!

BARRUS

E cam acru merul.. Voĭ Aspaziĭ de frunte
Ce faceţĭ peste inimĭ şi pungĭ o largă punte,
Priviţĭ: sînt june, tare, isteţ, jigăt, frumos,
Chĭar Paris in fiinţă. (tragic) Şi insă ce folos!
Aş vrea sĕ mor, o credeţĭ? căcĭ vĭeaţa-mĭ pare seacă.
Pŭah! ghiftuit de toate, desgustul me ineacă.

ACTEA

Cum?. sĕ ne laşĭ in lacrimĭ?

BARRUS

O! dar căcĭ mĭe destul
De lume.

CLEVETIUS

Mistuesce cam greŭ cănd e sătul.

BARRUS

Clevetius, respunde, aşaĭ că am dreptate?
Stomahul şi averea ne sînt azĭ ruinate.
Eŭ nu maĭ am nimică; tu aĭ ceva?.. dar rid
Căcĭ măĭnĭ in ziorĭ de zioă am gând sĕ me ucid.

CLEVETIUS

Ucide-te, iŭbite; iĭ face, zeŭ, prea bine.
Şi tu sĕ scapĭ de lumĕ şi ea, Barrus, de tine.

BARRUS

A! mulţemesc, amice, de sfatul ce mĭ-aĭ dat,
Decĭ lasă-me 'n extremis sĕ-ţĭ daŭ şi eŭ un sfat.
Eştĭ lacom; pune capet acesteĭ pofte slute
Ce te-a 'ngrăşat, privesce, de seamenĭ cu o bute.

CLEVETIUS

Beţie fericită!. Me vede impătrit.

BARRUS

Dar bute care-o umple veninul otrăvit.

(Toţĭ rid. Clevetius incepe a se supĕra)

Eştĭ trăndav, cuĭb de viţiurĭ, bătrîn, cam smuls de pene,
Şi cine-ar putea crede?. Alergĭ după sirene!
Maĭ bine fă odgoane de vînt saŭ de nisip
Decăt sĕ-ţĭ cercĭ norocul cu ele.. Tu aĭ chip
Nurliŭ, plinuţ şi rumen ca persica gustoasă,
Aĭ nurĭ chĭar de bachantă, nebună, voluptoasă.

Rotund eştĭ ca bobiţa ce s'a umflat de must
Şi peliţa-ĭ plesnesce la ploĭ.. Aĭ cap ingust
Şi o guriţă largă ca o ciŭpercă veche.
Când rizĭ, te muscĭ cu dînsa de nas şi de ureche.
Amice, te păstrează ca un specimen rar
De tot ce-ĭ in natură maĭ estraordinar.

(Toţĭ rid)

ACTEA

Portretu-ĭ de minune.

CLEVETIUS, luĭ Barrus

Obraznică dărdală!

BARRUS, atins

Ce? uĭţĭ că-s Hercul?

CLEVETIUS

Hercul?. Vaĭ de a ta Omfală!
Lămîe stoarsă, grier svîntat, sarbed moroiŭ.

BARRUS, suflecăndu-şĭ mănicele

Veḑĭ tu aceste braţe?.. De-aş vrea... insă nu vroiŭ.
Mănia me sluţesce şi gatiţa mĭ-o uscă.
(măreţ) Nu se restoarnă-un munte ca sĕ turteascĕ-o muscă.
Te las ancă pe lume sĕ tîriĭ trupul teŭ.
Eŭ măinĭ, gândind la tine, otravă am sĕ beŭ,
Saŭ poate-mĭ voiŭ deschide in bae patru vine.
(cu induĭoşire) De m'aĭ iŭbi, Clevetiŭ...

CLEVETIUS

Ce?

BARRUS, stringĕnd la pept pe Clevetius

Aĭ muri cu mine.

ACTEA

Clevetiŭ, n'aĭ ce face, mergĭ sĕ morĭ.

CLEVETIUS, respingĕnd pe Barrus

Eştĭ nebun?

BARRUS, cu dispreţ

Adio dar; eştĭ numaĭ de vĭeaţă demn şi bun.

ACTEA, cu o jale prefăcută

Adio decĭ!

CHLOE, asemine

Adio!

GLYCE

Adio, scump tezaur!

TYNDARIS

Adio!. Noĭ te-om pune in sarcofagiŭ de aur,

BARRUS, plăngĕnd

Adio, merg in haos! (se duce pănă la uşă) Ba nu, decăt sĕ mor,
M'am resgăndit, maĭ bine me fac gladiator. (se intoarce)

(Ris cu hohot)

SCENA V.

PRECEDENŢIĬ, OVIDIŬ revine din dreapta

OVIDIŬ, palid

Amicĭ!

ACTEA

Ovidiŭ, vină s'asvîrlĭ un snop de raze
Pe-aceştĭ lihniţĭ de istov cu sarbede obraze.
Dar ce ved?. ca şi dînşiĭ eştĭ palid, aiŭrit.
Ce aĭ?

OVIDIŬ, nervos

Eŭ?. ţi se pare.. Sînt vesel, fericit
Şi vin sĕ rid de moarte cu risul nebunieĭ.
Veniţĭ pe lăngă mine, reginĭ a veselieĭ,
Sĕ beŭ pe-a voastre buze nectarul plin de foc.

ACTEA

Venim cu fericire. (Curtizanele incunjură pe Ovidiŭ)

COTTA

Ce om plin de noroc!

OVIDIŬ

Aşa-ĭ!. din tinereţe me bucur de-a fi 'n lume
Scriind pe sinurĭ albe a luĭ Ovidiŭ nume.
Amicĭ! a noastre zile se sting ades in ziorĭ.
E drept sĕ le aşternem un lung covor de fiorĭ.
Şi sĕ gustăm estazul avĕnd pe cer un soare
Şi pre pămînt femeea de-amor inspiratoare.

CLEVETIUS

Femeea?... rătăcire...

OVIDIŬ

Imĭ place-a rătăci
In lumea cea menită pe om a-l ferici
Şi unde la tot pasul cu farmec scănteează
Zimbirea de femee ce vĭeaţa luminează.

COTTA

Pygmalion ca tine inamorat, artist,
Nebun de Galatea...

OVIDIŬ

Şi cum vreţĭ se-ĭ resist
Cănd darnica natură ĭ-a dat ca la o soră
O formă-atragĕtoare şi albă de amforă,

Un glas care pĕtrunde şi varsă, dulce dar!
Urecheĭ armonie şĭ inimeĭ nectar,
Un sin cu doă cupe rotunde, adorate,
Din care sorbĭ şi vĭeaţa şi dulcea voluptate.

ACTEA

Poete, peste inimĭ tu cum sĕ nu domnescĭ
Căndsciĭ atăt de bine sĕ ne adimenescĭ.

CLEVETIUS

Serman poet! ajuns-aĭ in tristă nebunie!

OVIDIŬ

Voĭ rideţĭ? risul vostru e ris de comedie.
Toţĭ voĭ sînteţĭ ca mine supuşĭ femeeĭ, sclavĭ,
Dar faceţĭ ca fricoşiĭ ce vreŭ se pară bravĭ.
Eŭ le iubesc pe toate ş'aş vrea pe toate ele
Sĕ le confund intr'una, sĕ fie toate-a mele!
Păn' la sfîrşitul lumeĭ, lungind al vĭeţiĭ fir,
Aş vrea, căte s'or nasce, cu drag sĕ le admir
Căcĭ eŭ iubesc în ele acea divinitate
Ce vĭeaţa ne-o urzesce cu zile incăntate
Şi leagă faptul vĭeţiĭ cu apusul eĭ măhnit
Prin lanţ în infiorire de-amor fără sfîrşit.

CLEVETIUS, sarcastic

Dar timpul nu-ţĭ şoptesce, trecĕnd de bătrîneţe?

OVIDIŬ

Căt am simţire 'n suflet am parte de juneţe.
Iubesc căcĭ am menire in vecĭ ca sĕ iubesc.
De sînt poet, talentu-mĭ femeeĭ datoresc.

COTTA

Orĭ care-ar fi făptura-ĭ femeea pentru tine
Posedă sevirşirea făpturilor divine?

OVIDIŬ

Dar!... tot ce altor oamenĭ le pare un defect
In ochiĭ meĭ lucesce plăcut, vioiŭ, perfect.
De-ĭ mică, nu e mică ci astfel nimerită
Căt poate sĕ incapă in inima-mĭ răpită.
E 'naltă? Vĕd pe Iuno cu mersul măĭestos
Chemăndu-mĭ adorarea prin chipul eĭ frumos.
E gingaşă? in minte-mĭ ea-ĭ gingaş comparată
Cu trestia mlădie de zefirĭ legănată.
E brună? velul nopţiĭ, pe fruntea sa întins,
Ascunde 'nflăcărarea amoruluĭ nestins.
E blondă? Coama'ĭ lungă in vînt filfiitoare
Maestru se 'mpletesce cu razele din soare.
E simplă? un ce taĭnic me face sĕ doresc
Natura-ĭ adormită in braţe-mĭ s'o trezesc.
E vie? mĕ 'nvieazā: isteaţă? imĭ promite
Un drag şi scump tezaur de zile 'nveselite.
Şi astfel eŭ, Ovidiŭ, nepreţuind nimic
Maĭ sus decăt femeea, mĕ 'nchin la ea şi zic:
Maĭ dulce-ĭ resuflarea din buzele copileĭ
Decăt aromul nopţeĭ sorbit de faptul zileĭ!

Ferice dar de omul setos de sărutărĭ
Ce soarbe fragezimea vergineĭ resuflărĭ!
Ferice de acela ce 'n farmecul ei crede
Şi raiŭ, dumnezeire in ea numaĭ le vede,
Căcĭ soarele undesce lumina 'n ochiĭ eĭ,
Şi ea de nŭ-ar fi 'n lume n'am crede 'n Dumnezeĭ.
Decĭ adămĭ tu, Actea, o cupă ne 'ncepută
Ş'ănteĭ cu-a tale buze fierbinte o sărută
Ca s'o deşerţ in fala sburdalniceĭ juneţĭ
Şi 'n dragostea eternă a veseleĭ frumseţĭ.

ACTEA, presentăndu-ĭ o cupă

Ovidiŭ, eată cupa.

OVIDIŬ

Lasat-aĭ tu să cadă
In ea a ta iubire?

ACTEA

O! dar, Ovidiŭ.

OVIDIŬ, luănd cupa

Adă.
Acum, amicĭ, ca mine durerile uitaţĭ
Şi păna'n ora morţeĭ beţĭ vesel şi strigaţĭ:
(declamă) Toarnă 'n cupa mea de aur
Vinul roş ce 'mbărbătează
Şi aprinde şi turbează
Ca şi sângele pe taur.

Io Bachus! când oiŭ zice
Că 's sătul de vin ş'amor
Pe-al meŭ cap din cerĭ pice
Trăsnetul fulgerător!

TOŢĬ, bĕnd

Io Bachus şi Venus!

SCENA VI.

PRECEDENŢIĬ. — IULIA, apare in fund pe estradă din triuelinium

IULIA, cu glas tare

Noroc şi veselie!

OVIDIŬ, scăpĕnd cupa din mănă

A! Iulia!

IULIA

Ovidiŭ, fă-mĭ parte la orgie.
Nepoata luĭ Octaviŭ ĭe loc azĭ pintre voĭ,
Frumoase curtizane a Romeĭ!

ACTEA

Pintre noĭ?

IULIA

Şi ea 'nvocând pe Venus, sub ochiĭ zeităţeĭ
Işĭ schimbă tronul splendid pe-altarul voluptăţeĭ.
(Se coboară in scenă)

OVIDIŬ, apropiindu-se de Iulia, tulburat

O! ceruri! sciĭ tu bine ce facĭ? sciĭ unde eştĭ?

IULIA

Aice îmĭ e locul, aice te găseştĭ.

OVIDIŬ

Dar tu te perdĭ, copilă, desfiḑĭ aspra furtună.

IULIA

O sciŭ, mĕ perd, nu-mĭ pasă; ne perdem impreună.
Nu ne iubim?

ACTEA, către amiceleĭ eĭ

Ce spune?

IULIA

Şi dacă-al teŭ destin
Te duce la peire, eŭ iângă tine vin.
Vreŭ Roma sĕ mĕ vadă, vreŭ Cesar sĕ me scie
Tronând lângă Ovidiŭ in ultima-ĭ orgie
Şi astfel dobîndindu-mĭ in lume dreptul meŭ
De a dispune liber de mine precum vreŭ.

(cătră curtizane) Deschideţi-vĕ rîndul, în chor sĕ se
'ntrunească
Cu voĭ, Lais a Romeĭ, odrasla impĕrătească,
Şi-mĭ daţĭ o cupă largă de vin imbătător,
Cu voĭ sĕ fac libaţiĭ nebunuluĭ amor!

ACTEA, cătră curtizane

Strigaţĭ cu toate: Evghe rivaleĭ suverane
Ce se proclamă soră cu-a Romeĭ curtizane.

CURTIZANELE

Evghe!

OVIDIŬ, atrăgĕnd pe Iulia de-o parte

Ah! pintre ele, iubito, nu şedea.
Gândeşte-te la Cesar, din cerurĭ nu cădea.

IULIA, depărtându-se

Prefer azĭ chiar infernul, n'am teamă de nimică.
Remăn;

OVIDIŬ, apucând'o de mână cu violenţă

Nenorocito! perdĭ mintea.

IULIA, privindu-l drept in faţă

Ce? aĭ frică
De moarte?

OVIDIŬ

Frică ? mie ?... A ! dacă aĭ decis
Se 'nfrunţĭ orĭ ce osîndă păşind peste abis,
Sĕ intri 'n gura lumeĭ maĭ neagră, maĭ grozavă
Decăt a unuĭ şerpe cu limba de otravă,
Vină 'n orgia nopţeĭ voĭoşĭ sĕ ne-aruncăm
Şi 'n cupele de aur norocul sĕ 'necăm.

(esaltat cu desperare)

Amicilor ! daţĭ sborul nebunelor avînturĭ !
Intunece-se mintea şi ducă-se pe vînturĭ !
Şi valurile măreĭ inalţe-se 'n zenit
Şi cadă, pe noĭ cadă tot cerul prăbuşit.
Noĭ, imitând Satiriĭ şi datina cea veche
Sĕ ne 'narmăm ferice cu-o gingasă păreche
Şi fie-care facă-şĭ un scut apărător
Din doă braţe albe ş'un sin incăntător.
A mea păreche eat'o, din cele maĭ alese,
Frumoasă, iubitoare, coronă 'ntre Princese.
Desfid cu dînsa 'n braţe pe Cesar şi pe zeĭ.
Plecaţi-vĕ toţĭ capul şi toate 'n faţa eĭ,
Şi tu, a mea iubită, tu dulcea mea soţie,
Inchinăte la Venus... De-acum ce-a fi sĕ fie !

IULIA

merge in faţa statueĭ luĭ Venus şi ridicănd cupa declamă

Venus ! Zeea voluptăţeĭ,
Varsă 'n mine focul teŭ
Ca sĕ las eternităţeĭ
Falnic suvenirul meŭ.

Vĭeaţa noastră e divină,
Cerul nostru e senin
Când de spume-ĭ cupa plină
Şi de-amor sufletul plin!

(Se aude un sgomot de pasurĭ afară)

OVIDIŬ

Ce sgomot se aude?... Mergĭ Cotta şi veḑĭ, cine?.

COTTA

(se sue pe estradă şi privesce in dreapta, sperieat)

E insuşĭ Cesar! Cesar!

TOŢĬ, ingroziţĭ

Aŭgust? A!

COTTA

Eată-l vine!...

OVIDIŬ

Ah! Iulie, fugĭ grabnic; amicilor fugiţĭ,
Lăsaţi-me-aicĭ singur.

IULIA, (cu glas poroncitor)

Nu, staţĭ, nu ve clintiţĭ.

(in fund apar Lictoriĭ care precedă pe August)

———

SCENA VII.

PRECEDENŢIĬ, AŬGUST, MECENA, LICTORĬ.

AŬGUST, pe estradă

Aice-ĭ! eat'o!.. fiica Cesarilor căḑută
In lupanar la rîndu-ĭ, şi 'n vecĭ de-acum perdută!
O! lume 'nchideţĭ ochiĭ, o! cer te-ascunde 'n norĭ
Sĕ nu veḑĭ tu ca mine...

IULIA, indrăzneaţă

Ce?

AŬGUST

Cum me desonorĭ!
Cum Roma devenit-a lagum de putreḑime
Ce 'nfectă şi altarul ş'a tronuluĭ nalţime.
Ruşine! degradare! miserie! gunoiŭ!
Vaĭ! aquila Romană e roasă in noroiŭ
De vermĭ! Ea cătră ceurĭ, murind, ochiĭ ţintesce
Spunĕndu-le ca Roma ca dinsa putreḑesce.
Grozavă decădere!.. a fi Romanĭ, nepoţĭ
De ceĭ maĭ falnicĭ eroĭ ş'a deveni iloţĭ!
A fi de-acelaş sănge cu 'nvingĕtorĭ de-o lume
Ş'a geme sub povara măreţuluĭ lor nume!
Ce ziceţĭ, umbre sacre, giganticĭ luptătorĭ,
Tu Romulus, tu, Remus, aĭ Romeĭ fondatorĭ,
Privind aceştĭ nemernicĭ ce zac in infamie,
Nedemnĭ de libertate şi copţĭ pentru sclavie!

A căror braţ, in ţeara batrînuluĭ Tarquin
Nu poate sĕ ridice decăt un teas de vin
Pe cănd strebuna spadă de regĭ umilitoare
Le stă cu umilire călcată sub picioare!
Dar nu, nu se va zice ca judele suprem,
Aŭgust, permis'a Crimei sĕ poarte diadem
Şi 'n Roma luĭ virtutea se fie nimicită.
(cătră Ovidiŭ) Tu, coruptor infame. (Iulieĭ) Şi tu nenorocită,
Ecsilul vecĭnic fie al vostru crunt martir!

MECENA

Aŭgust, ertare.

TOŢĬ, umilĭ şi rugătorĭ afară de Ovidiŭ şi Iulia

Cesar!

AŬGUST, arĕtănd pe Ovidiŭ, ca se-l aresteze

Lictorĭ!

OVIDIŬ, faţă cu Aŭgust

Crunt triumvir!
Tu ţi-aĭ proscris amiciĭ, copiĭ teĭ chiar... fie!
La rîndu-ĭ viitorul pe tine te-a proscrie.

AŬGUST, lictorilor

La Tomis intre barbarĭ sĕ moară neertat.

IULIA, imbrăţişănd pe Ovidiu

Trimite-ne 'mpreună pe ţermul depărtat.
Nu me despart de dînsul.

OVIDIŬ, strîngănd'o la pept

O! scumpa mea iubită!

IULIA

O! scumpul meŭ Ovidiŭ!

AŬGUST

Lictorĭ... (face un semn)

(Lictorĭ apucă pe Ovidiŭ şi-l trag de-o parte. Iulia vrea se'l urmeze)

AŬGUST

(smuncesce pe Iulia din braţele luĭ Ovidiŭ)

Prostituită!..

(Iulia scoate un răcnet dureros şi cade in braţele luĭ Mecena, toţĭ remân încremeniţĭ. — Tabloŭ).

(Cortina cade).

ACTUL V.

La Tomis.—O cameră cu mobile simple.—In dreapta, planul intăiŭ un horn cu vatră în care arde focul.—Dincolo de vatră un pat roman, lângă el o masă mică cu manuscrise şi tăbliţe de ceară. — In stinga o fereastră largă, prin care se vede portul şi în depărtare dealurĭ acoperite cu zăpadă.— In fund uşă.

SCENA I.

SARMIZA, DAVA, CĂTE-VA FEMEĬ SARMATE.

(Vĕnt mare afară).

SARMIZA, pe un scăunaş lângă vatră aţîţă focul.

Ce crivĕţ! Ce furtună! cum văjie prin horn!

DAVA

Bătrîna earnă albă mereŭ suflă din corn,

De şepte nopţĭ şi zile, ca lupiĭ din răstoace
In Tomis sĕ s'adune pe ghiaţă şi sĕ joace
La nunta eĭ cu gerul.

O FEMEE

Aŭ nun viscolul orb.

ALTA

De frig in cuiburĭ crapă şi ouĕle de corb.

DAVA

Grozav timp!.. Nu ţin minte sĕ fi vezut vr'odată
Aşa cumplită earnă, furtună-aşa turbată.
Sĕ creḑĭ sfîrşitul lumeĭ!.. Şi bieţiĭ de bărbaţĭ
Se luptă-acum sub ziduri cu Geţiĭ ne'mpăcaţĭ,
Care-aŭ trecut calare pe Istrul prins de ghiaţă,
Şi 'nconjură oraşul... (s'apropie de fereastră)
Eĭ se zăresc prin ceaţă
Precum un cărd de vulturĭ la prada lor sburănd
Şi zidurilor noastre cu toţĭ navală dând.
S'aude 'n cămp, departe, nechezurĭ sunătoare
Şi larmă, raget, vuet de roţĭ scărţiitoare
Şi 'n aer vĕjiitul de malduri de săgeţĭ;
Dar nu ne pasă noă de fiarele de Geţĭ
Când astăzĭ chiar Ovidiŭ s'a dus chiar el, Romanul,
Ca sĕ comande gloata Tomiţilor.

SARMIZA

Sermanul!

DAVA

De ce oftezĭ, Sarmiză? La Gettor te gândeştĭ?
N'aĭ grijă, el e tiner, viteaz şi tu-'l iubeştĭ.
N'are ce face moartea cu el.

SARMIZA

Aşa e mamă,
Dar oaspele Ovidiŭ... Oh! pentru el mĭ-e teamă.
Slab, suferind şi gingaş, el ăncă nu-ĭ deprins
Cu-a noastră climă aspră. La faţă pare stins,
De-abea stă pe picioare, cu greŭ se maĭ resuflă,
Ş'acum el e 'n zăpadă sub crivĕţul ce suflă.
S'a fi sleit intr'însul şi măduva din os...
Me duc sĕ-ĭ daŭ sĕ bee vin fiert şi călduros.

(Iea un ulcior dela foc)

DAVA

Drăguţa! 'l-ingrijeşte intocmaĭ ca pe-un tată
Şi el o adorează ca pe-a luĭ insaşĭ fată
Căcĭ seamănă aevea cu-a sa copilă.

SARMIZA

Dar,
Şi astă-asemĕnare cuprinde scumpul dar
De-a alina in treacăt cumplita luĭ măhnire.
E rar când pe-a luĭ faţă luceşte o zimbire,
Ş'orĭ cine-l întălnesce îşĭ pleacă fruntea jos
Căcĭ sub durerea 'naltă e chipul maiestos.

DAVA

Aşa-ĭ' el te uĭmeşte, şi graiu-ĭ cu plăcere
L'asculţĭ curgĕnd din buze-ĭ ca cea maĭ dulce miere.

SARMIZA

Il roade dorul ţĕriĭ de căndel a plecat
Din Roma... Vaĭ de omul pe lume 'nstrăinat!
El este zi şi noapte muncit de-a luĭ găndire
Ce 'n lumĭ de intuneric pĕtrunde 'n rătăcire.
Căndvine primăvara şi cămpul e 'nverzit,
Atuncea maĭ cu seamă Ovidiŭ e măhnit
Căcĭ urmăreşte jalnic cu lunga luĭ cătare
Pe valurile măreĭ corăbiile 'n zare,
Şi norĭ şi păsĕrele ce vin din ţeara luĭ...
O credeţĭ?.. recunoaşte suflarea vĕntuluĭ!
Atuncĭ el pleacă ochiĭ, suspină greŭ şi plănge.
I-e dor, i-e dor de ţeară şi inima-ĭ se frănge.

(Vuet de glasurĭ afară)

Dar ce s'aude-afară? (ascultă) E svon îngrozitor.

(ese)

DAVA

Puternice Zamolxis, ne vină 'n ajutor. (Sarmiza revine iute)

FEMEILE, speriate

Ce-ĭ?

SARMIZA

Veste bună—Ovidiŭ cu-aĭ noştri într'o clipă
Respins-aŭ năvălirea ş'aŭ pus-o in risipă.

Toţĭ Sciţiĭ fug, toţĭ Geţiĭ luaţĭ de goană fug,
Şi Gettor cu Tomiţiĭ din fugă ĭĭ distrug.
Acum a noastre cete revin triumfătoare.
Furtuna trece, Tomis e azĭ în serbătoare!

ACTUL II.

PRECEDENŢIĬ, OVIDIŬ, SARMIS, LOGUITORIĬ DIN TOMIS

Ovidiŭ apare slab, ostenit, ingheţat, cu pĕrul sur şi inaintează încet, cuprins de florĭ.

POPORUL

Ura! Ura! trăească Romanu 'nvingĕtor!

OVIDIŬ, in parte, obosit

Zadarnică urare!..

SARMIS, luĭ Ovidiŭ

Măreţe luptător!
Poporu-ţĭ hărăzeşte onorul cel maĭ mare,
Coroane de verzĭ laurĭ.

OVIDIŬ, in parte

Coroane funerare!
(Cătră popor) Amicĭ! Voĭ luĭ Zamolxis ofranda o 'nchinaţĭ,
Depuneţĭ-o 'n altaru-ĭ, la templu-ĭ alergaţĭ.

El ne-a condus la luptă, el e triumfătorul,
Luĭ se cuvine ruga, mărirea şi onorul!

POPORUL

La templu!

SARMIS

Fală ţie, Ovidiŭ, şi noroc!..

(Ese cu toţiĭ prin fund, afară de Sarmiza)

SCENA III.

OVIDIŬ, SARMIZA

Ovidiŭ cuprins de fiorĭ cearcă a se apropia de vatră

OVIDIŬ

Noroc şi fală mie?... Maĭ bine-un pic de foc...
Din tălpĭ şi până 'n creştet imĭ trec fiorĭ de moarte,
Picioarele 'ngheţate nu pot sĕ me maĭ poarte.
Sarmiză, vină, dragă... dă-mĭ sprijin braţul teŭ.

(Sarmiza il susţine ca sĕ s'apropie de vatră şi trage un jilţ in partea foculuĭ).

SARMIZA

Aşează-te pe scaun... Aşa... Cum te simţĭ?

OVIDIŬ

Reŭ.

(Işĭ întinde măinile tremurând spre vatră)

A! bun e focul!.. dulce pătrunde el in vine
Ca glasul mîngăereĭ in peptul cu suspine.
Amic răpit din cerurĭ de divul Prometeŭ,
Eştĭ cel maĭ scump tezaur plătit cu chinul seŭ.
Tu ne daĭ tot: lumină şi veselă căldură,
Şi el, legat pe-o stîncă de Joe 'n a sa ură,
Sub cângĭ de vultur rabdă martirul cel deplin...
(trist) Aşa-ĭ decretul aprig al orbuluĭ destin...
Tot omul ce se 'nalţă, supus e la cădere...
Invingĕtor? mărire!.. Invins?.. ingenunchere!..

SARMIZA, in parte

In gândurile-ĭ negre el iar s'a adăncit...
Cum tremură!.. la faţă cât e de istovit!..

(Iĭ presintă un teas de vin fert)

Bea vinul ist ferbinte cu miere 'n jumătate,
Din pept-alungă frigul ş'aduce sănătate.

OVIDIŬ, luând teasul şi bĕnd

A! me simţesc maĭ bine... Ades tu te-aĭ espus
Săgeţilor duşmane in cămp, şi mi-aĭ adus
O caldă beutură pe când, alb de zapadă,
Luptam sub asprul criveţ cu-a Geţilor gramadă.
O! lume ne 'nţeleasă!.. Din Roma alungat,
Nicĭ o induioşire in urmă n'am lasat

Ş'aice, pe-aste ţĕrmurĭ selbatice, mortale,
O gingaşă străină de mine-ĭ este jale!..
Ah! vină lăngă sinu-mĭ, de-aproape sĕ-mĭ vorbeştĭ,
Sĕ te privesc de-aproape cu ochiĭ părinteştĭ,
Tu care pentru mine inlocueştĭ, copilă,
Pe fiĭca mea iubită, pe gingaşa Perillă.
Sermana! 'nstreinată departe, lăngă Nil,
Ea mĭ-a lipsit din braţe in ora de exil.
Şi vaĭ! n'am avut parte in cruda-mĭ desperare
De-a eĭ mîngăetoare şi dulce sărutare.
(Sarmıza plănge. Ovidiŭ o dismĭardă pe obraz cu măna)
Tu plăngĭ, Sarmiză dragă, tu plăngĭ?.. Perilla mea
Ca tine cu durere mult ar fi plăns şi ea
In noaptea cea fatală de jalişte adîncă,
Pe care 'n orĭ ce noapte o ved ş'o reved ăncă.

SARMIZA, duios

Stăpăne!..

OVIDIŬ, scoţĕnd un vaet de durere

Ah!

SARMIZA

Ce este?

OVIDIŬ

In piept icĭ am simţit
Trecĕnd ca o săgeată cu vĕrful otrăvit... (mică pauză)

Lictorii de acasă veniră sĕ me iee
Şi ca pe-un om de crime osindeĭ sĕ me dee.
Sub trista rază-a luniĭ plangĕnd şi suferind,
Plecaiŭ cu moartea 'n suflet prin lume pribegind.
Trecuiŭ şi cămpĭ şi dealurĭ şi mărĭ, tĕmpit de minte,
Mergĕnd tot inainte, 'nainte, tot 'nainte.
Pănă ce-am pus piciorul pe acest pămînt pustiŭ
In care mĭ pregătise exilul un sicriŭ...
Şi eată-me aproape de pragul vecinicieĭ!
Pe dînsul numaĭ piere amarul nostalgieĭ.

SARMIZA, in parte

Cum sufere!

OVIDIŬ

Ştiĭ, dragă, ce ţeara-ĭ ţeara mea?
Tu meritaĭ, Sarmiză, ca sĕ te naştĭ in ea,
Atăt e de frumoasă şi de 'nveselitoare
Cu sinu-ĭ dulce, verde şi poleit de soare,
Cu proaspătul seŭ aer de vĭeaţă dătător,
Cŭ-a sale viĭ isvoare pe cămpul roditor,
Cu florile-ĭ deschise, cu fructele-ĭ de aur,
Cu al natureĭ blănde in vecĭ mănos tezaur!
In dulcea Aŭsonie cu nume-armonios,
Lin curge riul vieţiĭ sub soare luminos,
Cu drag el se strecoară prin rediurĭ vuetoare
De cănţice voioase, de şoapte uĭmitoare,
Şi pe mişcarea lină a măreĭ de smarald
In care la lumină copilele se scald...

(infiorăndu-se) Aice-ĭ intuneric, tristeţă necurmată!
In loc de florĭ, zăpadă... şi marea-ĭ ingheţată!

(arată fereastra)

Privesce prin furtuna ce viscolă sub cer,
Sĕ pare că vĕzduhul chiar tremură de ger!
In norĭ se sue corbiĭ sĕ vadă alba earnă
Cum vine pe cămpie troene se aştearnă,
Şi luptă greŭ cu vĕntul cumplit, vĕjiitor
Ce ca pe frunzĭ uscate iĭ spulberă din sbor...
Dar ce ved?.. douĕ vase cu pĕnzele latine
In port, colo... De unde-s?

SCENA IV.

OVIDIŬ, SARMIZA, GETTOR şi maĭ pe urmă IBIS

(intră prin fund)

GETTOR

Sarmiză!

OVIDIŬ

Cineĭ? Cine?

GETTOR

Eŭ, Gettor; dela goană acum am revenit
Ş'aduc un rob.

SARMIZA, s'apropie de Gettor

... A! Gettor, pe frunte eştĭ rănit?

GETTOR, vesel

M'a indrăgit in luptă o sabie duşmană
Şi'n semn de-a eĭ favoare m'a dăruit c'o rană.

SARMIZA

Te doare reŭ?

GETTOR

Nu.

OVIDIŬ, privind la Gettor

Gettor, mĭ-e drag cum te rosteştĭ.
Unde ţĭ-e robul?

GETTOR

Eată-l! (aduce pe Ibis)

OVIDIŬ

Ce? Ibis!. Rob tu eşti?

IBIS, posomorit

Eŭ.

OVIDIŬ

Tu aicĭ? tu 'n vĭeaţă?

IBIS

Aŭgust me urgisise
Şi, fără nicĭ o vină, se mor imĭ poruncise.
La ordinu-ĭ năprasnic n'am vrut să me supun,
Căcĭ maĭ ănteĭ de toate aveam să me resbun.

OVIDIŬ

De cine?

IBIS

Chiar de tine căcĭ ura mea tot cresce...

OVIDIŬ

Cum? duşmănia 'n tine şi astăzĭ maĭ trăesce?.

IBIS

Dar? Şi va fi tot viə căt fi-vom amĕndoĭ
Pe lume... Ura umple vĕzduhul dintre noĭ.

OVIDIŬ

Nu, Ibis; exilatul când vede-un om din ţeară,
Chiar duşman fie, ura-ĭ o lasă ca se piară,
Şi 'ntinde cu drag mâna zicĕnd cu glas uimit:
Fiĭ in aceste locurĭ, o! frate, bun venit!

IBIS

Nu vin din Roma; frate nu vreŭ se fiŭ cu tine,
Tu nu-mĭ inspirĭ, Ovidiŭ, decăt simţirĭ haine.

GETTOR, făcĕnd un pas

Mişel!

OVIDIŬ, luĭ Gettor

Tăcere, Gettor! (luĭ Ibis) De unde viĭ acum?
Şi cum tu rob ajuns-aĭ?.. Respunde 'n pace.

IBIS

Cum?
Ascultă... De şi Gettor un semn numaĭ aşteaptă
Ca unuĭ rob din luptă se-mĭ tae mâna dreaptă,
De şi a mele vorbe aŭ se aprindă 'n sbor
Furoarea ta cumplită, setoasă de omor,
Voesc, rizĕnd de vĭeaţă in ultima-ĭ clipire,
Se-ţĭ spun c'am fost unealtă l'a ta nenorocire.

OVIDIŬ

Tu?

IBIS

Iţĭ aducĭ aminte de timpul depărtat
Cănd pleba sgomotoasă in strade-a insultat
Pe Iulia, nepoata luĭ Cesar?.. Eŭ plătisem
Insulta, şi complotul cu banĭ il pregătisem
Din parte-ţĭ.

GETTOR

Infamie!

(vrea se s'arunce pe el, Ovidiŭ il opreşte c'un gest)

IBIS

Aşteaptă ăncă... Eŭ
Am intărtat pe Cesar, pîrănd amorul teŭ
Cu Iulia, şi astfel avĕndu-l de complice,
Din culmea fericirei te-am aruncat aice.
Ţĭ-am otrăvit nectarul din cupă, dar am vrut,
Perdĕnd eŭ pe Corina, se fiĭ şi tu perdut.

OVIDIŬ

Din inima-ţĭ vrăşmaşă aĭ stors, zimbind, amarul
Şi fără de mustrare tu mi-aĭ umplut paharul,
Om reŭ şi fără suflet!

IBIS

Dar tu fost-aĭ mustrat
Cănd dragostea Corineĭ din sinu-ĭ mi-aĭ furat?
Ascultă tot: In urmă, cu-o dreaptă aşteptare
Dorind ca sĕ me bucur de mizera ta stare,
In Dacia fugit-am pe-ascuns, la Cotizon,
Ca sĕ te am aproape sub ochĭ, in orizon,
Şi prin a uriĭ mele dibace uneltire
Pe Geţĭ condus-am insumĭ la-a Tomiĭ năvălire,
Sperănd sĕ fac din tine, fiind invingĕtor,
Un sclav, pe brăncĭ, in ţĕrnă călcat d'al meŭ picior
Ş'ajuns in cea maĭ tristă ş'adînçă degradare...

OVIDIŬ

Ş'aĭ dat o vĭeaţă 'ntreagă pe-un dor de resbunare?..

Orb! in mormînt de ură tu insuşĭ te-aĭ inchis. (ride)
A!.. Sub a mea povară sînt anĭ de când n'am ris.
Sermane!. Conştiinţa-ţĭ de intuneric plină,
Precum o neagră buhnă fugit-a de lumină....
Şi vezĭ cum a vrut soarta, rizĕnd de planul teŭ,
Sĕ fim, nu sclav eŭ ţie, dar tu, tu sclavul meŭ!

IBIS

Sclav insă a ta soartă e 'n măna mea cuprinsă.
Nu creḑĭ?.. Tu sciĭ ce luptă de mult este aprinsă
Intre Romanĭ cu Daciĭ.. Aŭgust pe-al morţiĭ pat
N'a vrut sĕ lase 'n urmă-ĭ un duşman ne'mpăcat,
Ş'al Dacilor noŭ Rege, condus de-a mea povaţă,
Cerut-a de la Cesar ca sĕ te erte 'n vĭeaţă.
Erţat eştĭ tu, Ovidiŭ.

OVIDIŬ

Ertat?

IBIS

Ş'acuma poţĭ
Sĕ te re'ntorcĭ la Roma; eştĭ aşteptat de toţĭ.
Cu braţele deschise, şi'n semn de serbătoare
Aŭsonia 'nflorită te-aşteaptă cu-al eĭ soare.

OVIDIŬ, palpitănd

Eŭ sĕ me'ntorc?.. O! ceruri!... Ce zic? me'nşelĭ
amar.

IBIS

Sigilul luĭ Octaviŭ tu il cunoscĭ?

OVIDIŬ

O! dar.

(Ibis desfăşură un pergament sub ochiĭ luĭ Ovidiŭ)

IBIS

Privesce, eată'l! eată'l pe-acest papyr.. Cetesce

OVIDIŬ, cetind

„Ertare luĭ Ovidiŭ!".. A! mintea mĭ aiŭresce.
Sînt liber, liber!.. dămi'l decretu 'mperătesc.
Vroesc să plec indată.

IBIS, cu zimbet infernal

Vroescĭ?.. eŭ nu vroesc.
Ţĭ-am spus că astă mănă cuprinde a ta soartă.
Corina-ĭ moartă!. fie şi libertateaţĭ moartă!

(aruncă papyrul in sobă)

OVIDIŬ, desperat

Ah! barbar, ce lovire in inimă mĭaĭ dat!.

GETTOR

A! fĭară 'nveninată!

IBIS

Acum m'am rosbunat!
Cu mine fă ce-ţĭ place; aştept a ta lovire.

OVIDIŬ

Te-aĭ coborit prin faptă-ţĭ maĭ jos de omenire.
Nu meriţĭ nicĭ osindă, nicĭ milă chiar, nimic
Om crunt, pentru-o lovire din parte-mĭ eştĭ prea mic.
Purta-veĭ pe al teŭ nume eterna inferare.
Mergĭ... fugĭ!

GETTOR

Il laşĭ?

OVIDIŬ

Când omul pogoară spre mormînt
Cuvîntul de ertare e ultimu-ĭ cuvînt.

(Ibis ese cu fruntea plecată)

Acum Sarmiza, Gettor, veniţĭ icĭ lângă mine.
Privirea voastră 'mĭ face plăcere şi mult bine.
Voĭ ve iŭbiţĭ in floarea junieĭ şi zimbiţĭ
Cu veselĭ ochĭ la ceruri.. Copiĭ, fiţĭ fericiţĭ!
Şi când in calea voastră veţĭ intêlni morminte
De caĭnicul Ovidiŭ aduceţive-aminte.

(Rarmiza și Gettor se apropie de Ovidiŭ și ii sărută mănele)

Sînt ostenit... Ve duceţĭ in port şi cercetaţĭ
Dela străiniĭ astăzĭ in Tomis desbarcaţĭ,

Din care parte a lumeĭ vin vasele uşoare
Şi dacă pentru mine nu aŭ vre-o scrisoare?

(Sarmiza şi Gettor oprindu-se la uşă)

GETTOR

Mergĭ tu la port, Sarmiză, eŭ după robul meŭ.

SARMIZA

Cum? L'a ertat Ovidiŭ...

GETTOR, scoţând un pumnar

Dar nu l-am ertat eŭ.

SCENA V.

OVIDIŬ

Sînt singur... e maĭ bine; pe marginea de vĭeaţă
Cu moartea voesc singur sĕ me găsesc in faţă.
S'apropie sfirşitul... cu ochiŭ păingenit
Sĕ maĭ admir cerescul abis nemărginit.

(S'apropie şovăind de fereastră, se reazemă de ea şi privesce in departe)

In orizonul taĭnic, prin a zăpadeĭ valurĭ
Ved Roma ce se 'ntinde pe şepte 'nalte dealurĭ,
Cu templurĭ marĭ, cu Circurĭ, cu Forumĭ spaţioşĭ
Şi pretutindenĭ statuĭ de oamenĭ glorioşĭ.

Tot ce-a fost mare, nobil, model in omenire
De-amor pentru virtute, de-a patrieĭ iubire
Sub chipurĭ făurite in bronz neperitor
Domină 'n nemişcare poporul mişcător,
Şi gloria-ĭ aclamă cu voce triumfală.
Poeţiĭ sînt cu dînşiĭ... Ear eŭ?... Soartă fatală!

(se apropie incet de masă)

Te naştĭ, te creḑĭ un geniŭ; in sborul teŭ inalt
Aspirĭ sĕ ieĭ, pigmee, Olimpul cu asalt.
Daĭ lumeĭ ce te-admiră o singură clipită,
Intreaga ta comoară din inimă-ţĭ undită,
Şi care e resplata măreţuluĭ teŭ dar?
Amara nepăsare! Exilul mult amar!

(luănd manuscrisele de pe masă)

Copiiĭ meĭ, voĭ Tristiĭ şi voĭ Metamorfoze,
Şi tu Arta iubiroĭ... Ce măndre-apoteoze,
Ce laurĭ vĕ aşteaptă in timpiĭ viitorĭ?
Paingănul urzi-va pe voĭ invĕlitorĭ.
Şi eŭ, căzĕnd in haos ca grindina in marea,
Avea-voiŭ douĕ giulgiurĭ, şi moartea şi uitarea!

(se pune pe jilţ, obosit, şi ia de pe masă o tăbliţă de ceară)

Fie ce-a fi de-acum... om sînt... un paiŭ in vĕnt...
Sĕ cerc ăncă odată pe lira mea sĕ cănt.

(scrie pe tăbliţă cu stiletul, declamănd)

„O! Soare, veselie, isvor de 'ntinerire,
„A lumilor podoabă, a ceruluĭ zimbire,

„Ochiŭ splendid care 'n tine oglinzĭ tot universul,
„Tu Iulieĭ şi Romeĭ pe raza ta du-mĭ versul. (slăbind)
Pe raza ta... du-mĭ versul... pe raza...

(adoarme cu capul rezemat pe braţ)

SCENA VI.

OVIDIŬ, IULIA, SARMIZA, intră prin fund

IULIA

Tu mi-aĭ spus
Că-ĭ aice?

SARMIZA

Dar...

IULIA

Unde-ĭ?

SARMIZA

Colo pe jelţ s'a pus
Sĕ caute odihnă.

IULIA, in parte

Mi-s minţile perdute
Şi tremur de uĭmire. (Sarmizeĭ) Ce face?

SARMIZA

Doarme.

IULIA

Du-te.

(Sarmiza iese)

SCENA VII.

IULIA, OVIDIŬ

IULIA, se aproprie de Ovidiŭ și-l privesce oțerindu-se

El e?. Cum? El? Ovidiŭ? Acesta-ĭ? Nu mĕ inşel?
O! Ceruri! un cadavru apare'n ochi-mĭ... El
Pe care-odinioară cu-o tainică ardoare
Vĕzutu-l-am la Roma in toată-a luĭ splendoare?
Crunt destin! Cum sperasem aicĭ sĕ-l intălnesc
Şi cum... durere cruntă!... in ce stare-l găsesc!
Nu pe al meŭ Ovidiŭ din timpul strălucireĭ,
Dar spectrul seŭ!.. un spectru in ghiarele peireĭ,
Slab, palid, pe-a luĭ frunte purtănd asprul sigil
Infipt cu ne'ndurare de crăncenul exil. (cu furie)
O! Cesar Aŭgust, fĭară odată 'ncoronată,
Nu poate chiar infernul sĕ-ţĭ dee o resplată
Maĭ lungă, maĭ grozavă decăt a fi silit
Sĕ veḑĭ pe-Ovidiŭ astfel, de tine prigonit. (induioșindu-se)

Ovidiŭ, fala Romeĭ, Ovidiŭ a mea fală,
Il stringe 'n braţe moartea, cumplita mea rivală,
(plăngĕnd)
Şi eŭ?.. Vaĭ pe ce lume fiinţa-ĭ rătăceşte,
Căn Iulia-ĭ aproape şi el nu o simţeşte. (chemăndu-l)
Ovidiŭ!

OVIDIŬ

Ce glas? Cine-ĭ?.. sînt prada unuĭ vis?

IULIA

Nu, Iulia-ĭ cu tine.

OVIDIŬ, privind lung la ea

Tu, Iulia, mi-aĭ zis?
Dar, tu eştĭ umbră sacră... vĕd forma ta divină.
Venit-aĭ sĕ me mîngăĭ căn soarele declină,
Venit-aĭ mult departe, vaĭ! după anĭ de dor...
Te 'ntoarce iar la Roma şi lasă-me sĕ mor.

IULIA

Sĕ morĭ tu?... Nu se poate căt sînt eŭ lăngă tine...
Nu-s umbră... me privesce, simte-a mea mănă... ţine.
(ii apucă măna)

OVIDIŬ, tresărind

O! Ceurĭ! dar, tu insăţi, tu vĭeaţa mea. tu eştĭ.
(atrăgĕnd-o in braţe)

La Tomis!... lăngă mine!... Puteri Dumnezeeşti!
Mi-aţĭ invoit cu milă in ora de plecare
Sĕ string in braţe vĭeaţa-mĭ pe-a zilelor hotare.

(desmĭerdănd-o plăngĕnd)

Ah! dulce, neuĭtată, stea vie, scump odor,
Tu patrie, tu Roma, tu glorie, amor,
Tu eştĭ!... tu eştĭ!... O! Venus, indurătoare zee,
Aprinde-mĭ focul vĭeţiĭ din ultima-ĭ scăntee...
Dar ce zic? Inşişĭ zeiĭ sunt surdĭ la al meŭ glas.
Ce-mĭ maĭ remăne ăncă pe lume?... Abia un pas.

IULIA

Un pas numaĭ, amice? De ce aste cuvinte,
Cănd viitorul vesel ne luce inainte
Cu-a sale dulcĭ promiterĭ de scumpe desfătărĭ?
Amorul nimiceşte a morţeĭ incercărĭ.

OVIDIŬ

Amorul poate'n braţe-ĭ tot cerul sĕ cuprindă
Dar nu cenuşa rece din noŭ sĕ o aprindă...
Din cale-ĭ al meŭ suflet pe buze-mĭ s'a oprit
Sĕ se 'ntălnească-o clipă cu sufletu-ţĭ iubit.
Grăeşte-mĭ, ah! grăeşte de nu vreĭ sĕ-şĭ ia sborul
Şĭ pune moartea crudă in luptă cu amorul.
Abia, abia resuflu... (arată inima) Me doare-aicĭ cumplit.
Ah! Inima-mĭ slăbeşte.

IULIA

O! Nu, căci am venit!

Din recea nepăsare in fine deşteptat-am
Pe-amiciĭ teĭ din Roma şi grabnic alergat-am
La Tomis, lăngă tine, de aicea sĕ fugim
Şi restul vieţiĭ noastre iubind sĕ-l maĭ trăim.

OVIDIŬ

Speranţă goală, oarbă!... sînt gata de intrare
In lumea unde-ĭ umbră şi mic Cesarul mare...
Anĭ mulţĭ cu umilire la el m'am prosternat,
Rugăndu-l sĕ me erte... şi el nu m'a ertat.
Curĕnd, ca dînsul umbră, voiŭ zice umbreĭ sale:
Octaviŭ, a mea moarte e pata vĭeţiĭ tale.

IULIA

Aşa-ĭ! Octaviŭ Cesar a fost ne'nduplecat,
Dar Roma te doreşte, cu fală aclamat.
Exilul luĭ Ovidiŭ va fi celebru 'n lume,
Legănd numele Romeĭ cu a luĭ Tomis nume.
Aĭ suferit, destinul cu tine-a fost barbar,
Dar pentra mine fost-a el maĭ puţin amar?
Opt anĭ eŭ, lepădată in lacrimĭ pe o stîncă
C'un singur trist tovarăş, durerea mea adîncă,
Trăit-am cum trăeşte un val rătăcitor,
Cănd fărămat de maluri, cănd preschimbat in nor.
In ziorĭ, in miezul zileĭ, in orele de noapte,
Am aşteptat din ceruri ale 'ndurăreĭ şoapte
Sĕ-mĭ spue că urgia luĭ Cesar va cădea,
Că Iulia cu-Ovidiŭ iar, iar s'or revedea,
Şi iată-me acuma, o! lucru necrezut,
Aproape de Ovidiŭ!... Trecutul e trecut!...

Avuta-am zile negre? s'aŭ şters ca o părere
Uit tot ca prin minune, exil, lacrimĭ, durere,
Şi-mĭ pare că-s eşită dintr'un grozav mister.
Te vĕd?... re'nviŭ ferice; te simt, mĕ nalţ la cer.
Priveşte, in extazu mĭ de gingaşă răpire
Iaŭ o transfigurare de indumnezeire,
Şi-mĭ vine sĕ strig lumeĭ: iubesc, iubesc, iubesc!
Ovidiŭ e cu mine, nimic nu maĭ doresc.

OVIDIŬ

Dar eştĭ dumnezeire sub chipu-ţĭ de femee
Şĭ farmecul teŭ poate iluziĭ dulcĭ sĕ-mĭ dee.
Ah! maĭ vorbeşte, spune-mĭ de timpul neuitat
Cănd pe-amĕndoĭ amorul la sin ne-a adunat.

IULIA, in parte

O! Crud e de-a ascunde in ora de jălire
Amarul trist din suflet sub buze cu zimbire,
Şi de-a grăi ca mine de timpul fericit
Cănd glasu-ĭ plin de lacrimĭ şi sufletul sdrobit.

OVIDIŬ

Iţĭ maĭ aducĭ aminte de prima intălnire
La Bajes, intr'o noapte?

(ascultă cu uĭmire, cănd reinviind, cănd slăbind)

IULIA

O! scumpe suvenire!

Era o noapte lină cu cerul instelat,
Duios indemnătoare de vis indelungat.
Febe, regina lumeĭ, din faţa eĭ bălae
Lăsa, zimbind, sĕ cadă o ploae de văpae
Pe undele mişcate a-lene de zefirĭ
Şi 'n larg acoperite cu foĭ de trandafirĭ.
Deodată-o barcă mică trecu in repejune
Ş'un glas uĭmit imĭ zise: „Olimpică minune!
„Acel ce-ar avea parte de tot amorul teŭ
„Ar fi, mĕ jur pe Venus, rivnit in Empireŭ!"
Surprinsă, ofensată, de-atăta sumeţie...
Ovidiŭ, intr'o clipă mi-am dat inima ţie.

OVIDIŬ, palpitănd

Dar... par'că te vĕd ăncă in barcă lunecănd...
Mărĭaĭ cu-a ta frumseţă al nopţeĭ farmec blănd...
Maĭ spune... Ah! maĭ spune.

IULIA, emoţionată ştergĕndu-şĭ ochiĭ pe ascuns

De-atuncĭ in exaltare
Gănd ind la tine numaĭ, la tine poet mare,
Mi-am imbĕtat simţirea cu-a tale poesiĭ
Ce pot sĕ redeştepte pe morţĭ intre ceĭ viĭ.
O seară prin frunzişul grădineĭ, fără ştire,
Te-m intĕlnit... O! Ceruri!.. cuprinsă de uĭmire
Era sĕ cad... (cu dragoste) Căzut-am, iubite, pe al teu sin,
Destăinuind amoru-mĭ intr'un duios suspin.
Mi-aĭ zis atuncĭ, Ovidiŭ, iţĭ maĭ aducĭ aminte?
Mi-aĭ zis: „Amorul nostru cât soarele ferbinte,

„Prea mare pentru spaţiul acestuĭ mic pămĕnt,
„Din templul nemurireĭ ne-a face un morment!“

OVIDIŬ, căzĕnd treptat in aiurărĭ

Morment şi nemurire... Cuvintĕ marĭ, deşarte...
Absurdă antiteză, fără 'nţeles... De-o parte
O urnă ce aşteaptă ca sĕ inghiţă 'n ea
O mănă de cenuşă rĕcită... A cuĭ? A mea!
De aita, o speranţă ce naşte inchipuirea...
Morment şi nemurirea... morment şi nemurirea...

IULIA

Ovidiŭ! (in parte) A luĭ minte se perde, e 'n delir.

OVIDIŬ, cu o zimbire amară

Şi nemurirea... Vĭeaţa atirnă de un fir...
Un liliac in sboru-ĭ il rupe de-l atinge...
Şi earba creşte grabnie pe omul ce se stinge...
(cu un ţipĕt de durere)
Ah! iar săgeata cruntă!

IULIA

Ce aĭ? Spune-mĭ ce aĭ...

OVIGIŬ

Mi-e inima 'ncolţită de-un dinte crăncen... Vaĭ!...
(perdut) Ce plaiurĭ incântate colo mi se arată?
E patria 'nflorită... Sulmone regretată.

Un vultur plană, plană sub ceruri sus, mai sus,
Imi face semn din aripi... me chiamă... dar s'a dus...
M'afund in oceanul de noapte şi tăcere.
Ah! Iulio... dă-mi măna... me doare... Ce durere!
Aici! Aici!.. (leşină)

IULIA

Espiră!.. Năprasnici Dumnezei!..
Cum de-l răpiţi voi mie acum sub ochii mei?
Ajungă-vĕ blestemul ce vi-l arunc in faţă!

(privind la el)

Ovidiŭ!.. Nu m'aude. (il ia de mănă.) E măna lui
de ghiaţă.
Vai! Iată-l in a morţei cumplite 'mbrăţişări...
De-abia se mişcă sinu-i in slabe resuflări.

(aleargă la uşă nebună)

Săriţi in ajutoru-mi, bărbaţi, femei, voi care
Nu rideţi cum rid zeii de cruda-mi disperare.

(Uşa din fund se deschide. Sarmiza intră repede urmată de Sarmis şi de poporul din Tomis, aducĕnd o cunună de lauri. După dînşii intră amicii lui Ovidiŭ purtănd coroane cu frunze de aur.)

SCENA VIII.

IULIA, OVIDIŬ, SARMIZA, SARMIS, POPOR, apoĭ GETTOR

TOŢĬ, intrănd grabnic prin fund

Ce este?

IULIA, desperată

El espiră.

SARMIZA, alergănd lăngă pat

Sermanul!

GETTOR, intrănd

Vĕ vestesc
Maĭ mulţĭ străinĭ din Roma ce'n urma mea sosesc.

SCENA IX.

PRECEDENŢIĬ, COTTA şi AMICIĬ LUĬ OVIDIŬ

COTTA

Ovidiŭ unde-ĭ?

SARMIZA, arĕtăndu-l

Eată-l in ultimele-ĭ ore

IULIA, in parte

Amiciĭ luĭ in Tomis! (se pleacă pe mort și strigă)
Ovidiŭ, in picioare!
Roma luĭ Iuliŭ Cesar, privește, a venit
Sĕ te salute.

OVIDIŬ, tresărind

Roma?

IULIA, in parte

Din moarte l-a trezît
Al patrieĭ scump nume.
(Ovidiŭ se reazimă pe braţ și-și privește amiciĭ)

COTTA

Ilustre, tu, Romane,
Ovidiŭ, fala Romeĭ ș'a ginteĭ suverane,
Victimă neferice al cruntuluĭ destin,
Azĭ Roma te rechiamă cu drag lăng' al eĭ sin.
Primește-aste coroane; prin noĭ ţi le trimite...
Salut și onor ţie, poete strĕlucite!

OVIDIŬ, se scoală 'n picioare rezemăndu-se de pat

Din morţĭ la glasul Romeĭ pe lume iar reviŭ.
Sînt rechemat de Roma, imĭ spuneţĭ voĭ?.. Tărziŭ!
Opt anĭ de exilare, opt anĭ de lungă jale
M'aŭ dus pe-a vecinicieĭ nemărginită cale...
Pe mine-a vĭeţiĭ poartă, amicilor, s'a 'nchis

Şi ce maĭ ved in faţă-mĭ il ved ca printr'un vis.
Ah! ved, şi me cutremur, cum timpul aprig vine
Mărirea sacră-a Romeĭ s'o schimbe 'n marĭ ruine,
Şi cum din depărtare potopul cel barbar
Se 'ntinde sĕ distrugă al zeilor altar...
Ved Roma cum expiră... Vaĭ! Roma nu maĭ este!
Puterea eĭ? legendă!.. Istoria-ĭ? poveste!
A fost, s'a şters cu nume, cu glorie, cu tot...
Ved multe, multe, multe, dar a grăi nu pot...
Fiorul me cuprinde... şi glasul mi se curmă.

(mică pausă)

Staţĭ!.. Norul greŭ dispare... lumina creşte'n urmă...
Trec secolĭ... o! minune... Aicĭ, in rĕsărit
Vlăstarul, fiŭ al Romeĭ, stejar a devenit,
Şi Istrul moşteneşte al Tibruluĭ renume...
Se 'nalţă-o nouă Romă, renaşte o nouă lume.
Mormîntu-mĭ se deschide... din el in viitor
Un lung torent de vĭeaţă se 'ntinde roditor.

(cu entusiasm)

Dumnezeirĭ!.. Nu, ginta latină 'n vecĭ nu moare!

(şovăe şi cade pe pat

Ah! eată.. noaptea.. noaptea.. ah! mor... ah!.. soare!
soare!

(expiră)

IULIA, c'un strigăt desperat

Mort! Mort!

(cade 'n genunchĭ şi-ĭ sărută măna plăngĕnd)

(Toţĭ cad in genunchĭ)

COTTA, intinzĕnd coroana spre Ovidiŭ

Adio, geniŭ in vecĭ neperitor!

IULIA, cu lacrimĭ

Adio, suflet nobil, iubit şi iubitor!

(Cortina cade. — Sfirşit).

VERIFICAT 1987

VERIFICAT 2007

VERIFICAT 2017

BIBLIOTECA Centrală verificare